

► MODERNIZAČNÍ FOND POMŮŽE DOMÁCNOSTEM str. 2

► NA TRANSFORMACI **UHELNÝCH KRAJŮ** JDE 40 MILIARD str. 3

► **OBNOVENÉ RAŠELINIŠTĚ** DRŽÍ VODU V KRAJINĚ str. 8

► **PLODINY, KTERÉ SE SAMY POHNOJÍ** str. 26

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

stejně jako přibývá zažloutlých listů
v korunách stromů, přibývá i hotovýchprojektů financova-
ných z dotačních
programů zamě-
řených na zlepšení
a ochranu životního
prostředí.A že jich není málo.
Například v tomto
čísle najdete zmínky
a informace o Ope-
račním programu
Životní prostředí,Norských fondů, Národním programu
Životní prostředí, Modernizačním fondu
a také o Operačním programu Spravedlivá
transformace. Jednomu by se mohlo zdát,
že to je až moc, že to snad připomíná
onen pověstný dort, který pekli pejsek
s kočičkou. Ale zatímco čtyřnožci všechno
splácali dohromady, každý z programů se
zaměřuje na trochu jinou agendu. Nemůže
se tak stát, že by jeden žadatel stejně jako
zlý pes žádal o všechno dohromady a bylo
mu zle. Každý si pro svůj projekt vybere
nejvhodnější program, ze kterého dostane
peníze.Příkladem úspěšného projektu může
být třeba obnova rašeliniště na Šumavě.
Řeknete si, nu co, rašelina, spousta vody,
nějaké ty kořeny, ale jíst se to nedá a zorat
také ne, prostě dobrého pomálu. Dřív se
tím topilo, což také není úplně ideální vy-
užití a akorát se zničila unikátní krajina. No
a ta krása, když si vyjdete na rašeliniště, kde
roste vřes, poletují ptáci, slunce zapadá
a do toho vyje pes baskervillský.Po návratu z blat je dobré mít kde se ohřát.
A to při dnešních cenách energií není zrov-
na levná věc. Chystá se proto Nová zelená
úsporám light, program, který pomůže
lidem s nižšími příjmy s financováním ener-
getických úspor. Jinou, také tak trochu no-
vinkou je definitivní schválení Operačního
programu Spravedlivá transformace, který
přinese peníze do tak zvaných uhelných
regionů. Autor tohoto sloupku z takového
regionu pochází a je rád, že jeho rodný
kraj už nebude uhelným, ale spravedlivě
transformovaným krajem.Dále přinášíme přehledy podpořených
projektů, zajímavosti ze světa technologií
i zpoza hranic a mnoho dalších zajímavých
textů.JAN RÖDLING
šéfredaktor

MODERNIZAČNÍ FOND OTEVÍRÁME DOMÁCNOSTEM, PRIORITOU JSOU TY NÍZKOPŘÍJMOVÉ. NA ÚSPORY ENERGIÍ JE PŘIPRAVENO 55 MILIARD KORUN

Další finanční pomoc, která zmírní dopad vysokých cen energií na rozpočty domácností, představila ve spolupráci se Státním fondem životního prostředí ČR ministryně životního prostředí Anna Hubáčková. Modernizační fond nově pomůže přímo domácnostem se snižováním spotřeby energií **díky 55 miliardám, které se budou rozdělovat přes program Nová zelená úsporám.**

Ten se ještě více zjednoduší a otevře
širšímu okruhu domácností. Nabí-
dne i peníze na částečné renovace, které
mohou domácnosti provádět svépomocí,
a od příštího roku i dotace na výměnu ply-
nových kotlů za obnovitelné zdroje.

„Aktuální bilance dotačního programu Nová
zelená úsporám je opravdu rekordní,“ uvádí mini-
stryně Anna Hubáčková (za KDU-ČSL).
„Od října loňského roku jsme přijali přes 56 tisíc
žádostí o dotace v objemu 11,2 miliardy korun.
Za letošek již evidujeme trojnásobný počet žádostí
oproti celému roku 2020 a dvojnásobek oproti roku
minulému. Skokový nárůst je patrný zejména u fo-
tovoltaiky a tepelných čerpadel. Jen pro představu:
Zatímco v předchozí etapě programu jsme od roku
2015 do podzimu 2021, tedy za sedm let, přijali
na fotovoltaické systémy 20 tisíc žádostí o dotaci,
jen za posledních dvanáct měsíců jich dorazilo přes
34 tisíc,“ shrnuje ministryně.

„Počet žádostí, který jsme dříve zaregistrovali
za jeden měsíc, nyní chodí za jeden den. Prostředky
vyčleněné z Národního plánu obnovy jsou téměř vy-
čerpané, a proto musíme hledat nové zdroje. Finan-
čními prostředky z Modernizačního fondu si vytvo-
říme v programu Nová zelená úsporám polštář pro
kontinuální příjem žádostí na další roky a zároveň
jej otevřeme dalším skupinám domácností, a to i těm
nejvíce ohroženým energetickou chudobou, které ne-
mají dostatek peněz na předfinancování, jako tomu
bylo doposud,“ dodává Anna Hubáčková.

Posílení investic v programu Nová ze-
lená úsporám o prostředky z Modernizač-
ního fondu umožní ministerstvu i nadále
podporovat potřebná úsporná opatření
u obytných budov, jako jsou instalace do-
mácí střešní fotovoltaiky či výměny zdrojů
energie. Ministryně Hubáčková přidává:
„Podpora by se od příštího roku měla rozšířit i na vel-
mi žádané výměny plynových kotlů v domácnostech
za obnovitelné zdroje.“ Program se také výraz-
ně zjednoduší po administrativní stránce,
bude obsahovat výhodnější podmínky pro

domácnosti s nižšími příjmy a zvýhodnění
pro budovy se sociálními byty.

„S cílem zajistit dostatek prostředků pro pokračování a rozšíření programu Nová zelená úsporám jsme v Modernizačním fondu vytvořili zcela nový program HOUSEnerg, zaměřený na zvýšení energetické účinnosti v rezidenčním sektoru. Ten bude zdrojově pokrývat jak standardní program Nová zelená úsporám, tak připravovaný podprogram NZÚ light, od příštího roku počítáme i s výměnou plynových kotlů. Program připravujeme dlouhodobě, průběžně komunikujeme s Evropskou investiční bankou. Pokud jej na svém říjnovém jednání schválí Investiční výbor, jsme připraveni postupně doplňovat finanční zdroje do Nové zelené úsporám a zároveň budeme standardní program Nová zelená úsporám průběžně rozšiřovat o nové aktivity,“ uvádí Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR, jehož úřad je za rezort příjemcem a zprostředkovatelem finančních prostředků z Modernizačního fondu.

„S Ministerstvem životního prostředí se spolu-
pracuje velmi dobře. Mimořádně důležité je pro nás
chystané energetické poradenství. V Brně bychom
rádi zřídili Energetickou kancelář, která by lidem ra-
dila, jak na úspory, a to nezávisle na dodavatelích,“
říká 1. náměstek primátorky Brna Petr
Hladík (KDU-ČSL) a dodává: „Chceme za-
bezpečit maximum tepla pro Brno pomocí lokálních
obnovitelných a dostupných zdrojů. Naší vizí pro rok
2026 je teplo poskládat ze čtyř pilířů. Využít chceme
odpady, které spaluje ZEVO SAKO Brno. Druhým
zdrojem bude odpadní voda z čističky odpadních vod
Brněnské vodárny, třetím pilířem biomasa (štěpka),
kterou zůžijí Teplárny Brno. V neposlední řadě
pak využijeme bioplyn a čistírenské kalu.“

Peníze budou i na „rychlá“ zateplení

Součástí balíčku rychlé a efektivní po-
moci domácnostem z prostředků Mo-
dernizačního fondu bude i připravovaný

program Nová zelená úsporám light. Ministerstvo v něm podpoří snadno realizovatelné úpravy a částečné renovace rodinných domů, které domácnostem přinesou okamžitou a citelnou úsporu energií. Jedná se o úpravy typu zateplení fasády, stropu pod půdou, střechy, výměny oken či dveří, a to bez nutnosti projektu a složitých energetických výpočtů.

„Půjde opravdu o rychlá opatření s významným efektem úspory energie určená prioritně pro vlastníky domů nejvíce ohrožené energetickou chudobou. Program, který ve zkratce označujeme jako NZÚ light, bude pracovat s jednotkovými dotacemi dle rozsahu opatření. Domácnost na takové renovace obdrží v součtu až 150 tisíc korun, a to i předem formou zálohy,“ uvádí šéfka rezortu životního prostředí Anna Hubáčková.

Program bude doplňovat standardní podporu z Nové zelené úsporám, zejména s ohledem na menší rozsah opatření. Ta budou moci být realizována jak svépomocí, tak dodavatelsky. Do budoucna by se pak měla stát základem komplexnějších energeticky úsporných rekonstrukcí budovy.

Široká poradenská síť – společný cíl MŽP a MPSV

S cílem dostat se co nejbližší k občanům, poskytnout kvalifikované poradenství, počínaje sociálními dávkami a možnostmi řešení energetických úspor a využití OZE konče, buduje MŽP spolu s MPSV společnou robustní poradenskou síť. Její součástí se stanou i krajská pracoviště SFŽP ČR, která nyní slouží primárně jako poradenská místa pro zájemce o finanční podporu z programu Nová zelená úsporám.

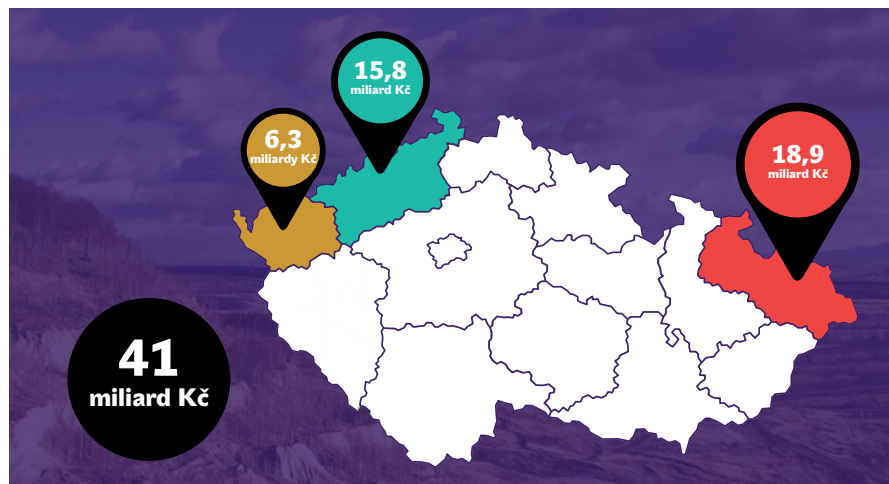
„V rámci rozšířeného poradenství předpokládáme vedle krajských pracovišť SFŽP ČR i přímé zapojení úřadů práce, sociálních pracovníků a místních akčních skupin. Nejvíce ohroženým domácnostem chceme zajistit maximální asistenci s dotacemi. Velký potenciál vidíme i v zapojení obcí, s nimiž jsme si spolupráci vyzkoušeli již u dřívějších kotlíkových půjček. Naším společným cílem je, aby se informace dostaly opravdu ke každému, kdo je potřebuje,“ uvádí Anna Hubáčková.

Modernizační fond – nositel budoucí komunitní energetiky

Modernizační fond představuje klíčový zdroj finančních prostředků pro zajištění energetické nezávislosti Česka. V závislosti na vývoji trhu s emisními povolenkami je v něm do roku 2030 dostupných minimálně 300 miliard korun. Velká část investic jde na výstavbu nových solárních elektráren, modernizaci energetických provozů a teplárenství. Od letošního srpna nabízí peníze ale i obcím a městům, pomoc směřuje na výstavbu komunálních fotovoltaických elektráren.

„Výzvy jsou otevřeny i pro větší města i malé obce do 3 000 obyvatel. K dispozici jsou aktuálně 4 miliardy korun. Obecní FV projekty nejenomže urychlí rozvoj komunitní energetiky, ale zároveň nepřímo podpoří i samotné domácnosti,“ uzavírá ředitel SFŽP ČR Petr Valdman. ●

Na transformaci uhelných krajů jde 40 miliard korun. Operační program Spravedlivá transformace schválila Evropská komise

Díky Zelené dohodě pro Evropu poplyne v následujících letech do tří českých regionů úzce spjatých s těžbou uhlí finanční pomoc. Program schválila Evropská komise. Finanční prostředky zamíří do transformačních projektů v Karlovarském, Moravskoslezském a Ústeckém kraji. První výzvy z Operačního programu Spravedlivá transformace (OPST) se spustí již v listopadu.

„Za to, aby měl zbytek republiky dostatek tepla a elektřiny, platily uhelné kraje po mnoho desetiletí velkou cenu. Je čas jim tyto újmy alespoň částečně nahradit a dát jim budoucnost v podobě zajištění zaměstnanosti a zvýšení kvality života jeho obyvatel, moderních technologií, digitalizace, čistých energií a zdravého životního prostředí. Z úspěšné a spravedlivé transformace našich uhelných krajů směrem k udržitelné nízkouhelné ekonomice budou dobré příklady a nakonec z ní může mít velký prospěch celé Česko,“ uvádí ministryně životního prostředí Anna Hubáčková.

Hlavními přínosy programu bude tvorba nových pracovních míst, podpora malých a středních podniků, investice do výzkumu a vývoje, vzdělávání dětí i dospělých a samozřejmě obnova území zasaženého těžbou černého nebo hnědého uhlí. Klíčovým úkolem a výzvou bude transformace energetiky v souvislosti s probíhajícím odklonem od uhlí, všechny tři kraje mají ostatně značný potenciál v rozvoji obnovitelných zdrojů energie či v oblasti rozvoje vodíkových technologií.

„Těmto nejdůležitějším tématům odpovídá sedm oblastí podpory v rámci Operačního programu Spravedlivá transformace pro široké spektrum žadatelů ze soukromého i veřejného sektoru. Důležitou součástí programu jsou tzv. strategické projekty, což jsou komplexní projekty s významným transformačním dopadem doporučené jednotlivými kraji,“ doplňuje Jan

Kříž, náměstek ministryně životního prostředí pro řízení sekce ekonomiky životního prostředí.

„Abychom pomohli s realizací strategických projektů, již loni na podzim jsme z prostředků SFŽP ČR otevřeli výzvu zaměřenou na přípravu těchto projektů. Počítáme s tím, že mezi prvními výzvami z OPST bude právě ta pro strategické projekty. Její vyhlášení proběhne na začátku listopadu,“ přiblížil Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR, který je zároveň zprostředkujícím subjektem OPST odpovědným za příjem a hodnocení žádostí o podporu, administraci a financování schválených projektů.

Program je financován z evropského Fondu pro spravedlivou transformaci a je součástí Zelené dohody pro Evropu. Informace o programu včetně programového dokumentu, rozhodnutí EK a vypořádání připomínek jsou průběžně doplňovány na novém webu opst.cz. Právě na něm budou od listopadu zveřejňovány první výzvy z OPST, pravidla pro žadatele a další užitečné dokumenty.

Program vychází z Plánu spravedlivé územní transformace, který Evropská komise schválila spolu s programem. Plán připravilo Ministerstvo pro místní rozvoj v úzké spolupráci s Ministerstvem životního prostředí a jednotlivými kraji. ●

► SFŽP ČR a SOVAK ČR stvrdily spolupráci podpisem memoranda

Vzájemnou spolupráci v oblasti řízení investic do životního prostředí potvrdili podpisem memoranda ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman a ředitel Sdružení oboru vodovodů a kanalizací ČR (SOVAK ČR) Vilém Žák.

Memorandem se přihlásili k prohloubení dosavadní odborné spolupráce, která spočívá ve sdílení zkušeností při nastavování metodik a podmínek dotačních programů zaměřených na vodní hospodářství a ochranu životního prostředí.

„Memorandum nám umožní prohloubit dlouholetou spolupráci se sdružením SOVAK. Naším společným cílem je nyní lépe zkoordinovat činnost obou institucí, nastavit vzájemnou výměnu informací, abychom zajistili co nejefektivnější využití dostupných finančních zdrojů zejména z Operačního programu Životní prostředí, kde je podpora šetrného hospodaření s vodou naší prioritou,“ říká Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR.

Signatáři se v memorandu zavázali prohloubit odbornou spolupráci také v oblasti poplatků za odběr podzemní vody a za vypouštění odpadních vod, jejichž správcem je Státní fond životního prostředí ČR. V rámci spolupráce se počítá i s intenzivnějším sdílením dobré praxe, se zapojováním odborníků do expertních procesů a se vzájemnou podporou pracovních skupin či osvětových aktivit jako seminářů, konferencí a kulatých stolů.

„Nyní více než kdykoli v minulosti je spolupráce Státního fondu životního prostředí ČR a Sdružení oboru vodovodů a kanalizací ČR nutností. SOVAK ČR jako odborná vodohospodářská organizace je připraven SFŽP ČR poskytovat své široké odborné zázemí pro optimalizaci a maximální efektivitu nastavovaných dotačních programů i souvisejících podmínek přijatelnosti. Memorandum je potvrzením dosavadní spolupráce a zároveň žádaným závazkem obou institucí do budoucnosti, který může nejen vodárenství, ale celkově péči o životní prostředí přinést mnoho užitečných impulsů,“ uvádí ke spolupráci Vilém Žák, ředitel Sdružení oboru vodovodů a kanalizací ČR.

Foto: archiv SFŽP ČR

Hlavním pojítkem mezi oběma signatářskými stranami je téma vodního hospodářství. Státní fond životního prostředí ČR je u nás klíčovou státní institucí, která zprostředkovává investice do ochrany a zlepšování životního prostředí, a to ve formě dotací a půjček. Zlepšení kvality a dostupnosti pitné vody a hospodaření s vodou významně podporuje jak z evropských fondů v rámci Operačního programu Životní prostředí či Národního plánu obnovy, tak z vlastního rozpočtu.

Sdružení oboru vodovodů a kanalizací České republiky je spolkem sdružujícím právnické a fyzické osoby v oboru vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu. Hlavní činností členů spolku je zajišťování zásobování vodou nebo odvádění a čištění či jiné zneškodňování odpadních vod. SOVAK ČR má v současné době 113 řádných členů a 123 členů přidružených. Řádní členové zásobují pitnou vodou přes 9 milionů obyvatel, odvádějí odpadní vody pro téměř 8 milionů obyvatel a 98 % těchto odpadních vod čistí. ●

► Jesenická bilance: 350 sokolích mláďat za 22 let

Sokoli letos zahnízdili v Jeseníkách již po dvaadvacáté. První hnízdění v novodobé historii se datuje do roku 2001, od té doby opustilo hnízda v Jeseníkách na 350 mláďat. Letos tu sokoli vyvedli 28 mláďat, což je méně než v rekordní loňské sezóně, kdy jich bylo 41.

„Navzdory nižšímu počtu mláďat hodnotíme i letošní rok jako úspěšný. Počet vyvedených ptáků sice meziročně kolísá, ale z pohledu stability populace je důležitější výrazně neklesající počet hnízdících párů. Těch je již pátým rokem v Jeseníkách kolem dvaceti,“ vypočítává Petr Šaj z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

„Při monitoringu a ostraze sokolích hnízd nám pomáhají nejen dobrovolní spolupracovníci,

ale i fotopasti s okamžitým přenosem. Díky nim máme obrovské množství jedinečných informací ze života sokolích rodin. Pro představu – na jedno hnízdění je to zhruba 100 tisíc snímků. Díky nim jsme zaznamenali na jedné čtvrtině hnízd predaci kunou. Ta je nejobvyklejším přirozeným predátorem sokolích hnízd v Jeseníkách,“ vysvětluje ornitolog Tomáš Pospíšil, spolupracovník AOPK ČR.

Jeseníky s okolím jsou jednou z nejvýznamnějších sokolích oblastí. Sokoli tu většinou nehnízdí na výrazně turisticky či lezecky frekventovaných místech, státní ochrana přírody tak nemusí přistupovat k zásadnímu omezování vstupu návštěvníků. Místa, kde je větší riziko rušení

Foto: NP České Svycarsko

sokolů návštěvníky hor, jsou označena tabulemi s vysvětlením a hlídána členy dobrovolné stráže přírody. ●

► Jak správně topit a ušetřit.

MŽP radí na novém webu

Nová webová stránka Ministerstva životního prostředí **jakspravnetopit.cz** radí, jak účelně využívat kotle nebo kamna. **Nabízí informace o vhodných palivech, o tom, jaké používat kotle a na co si dát pozor při jejich instalaci a údržbě nebo jaké dotace využít a snížit tak náklady na vytápění.**

„Chceme připomenout, jak správně topit v zařízeních na pevná paliva. Dobře udržovaný kotel nebo kamna, ve kterých se pálí proschlé dřevo nebo kvalitní dřevní pelety, příp. kvalitní uhlí, mohou snížit dopad na znečištění ovzduší i na rozpočet domácnosti. Samozřejmě z pohledu čistého ovzduší je nejlepší vyměnit starý kotel za bezemisní zdroj. Na to mohou aktuálně domácnosti získat zhruba polovinu potřebné částky z Nové zelené úsporám a do konce roku plánujeme otevřít i nové kolo oblíbených kotlečkových dotací,“ říká ministryně životního prostředí Anna Hubáčková.

Při provozu lokálních zdrojů tepla na pevná paliva jsou zásadní čtyři faktory:

- v čem spalování probíhá (konstrukce kamen či kotle),
- co je spalováno (výběr a kvalita paliva),
- kdo a jak zdroj obsluhuje,
- údržba a technický stav zdroje a jeho příslušenství.

Bohužel ne vždy jsou kamna a kotle instalovány, udržovány a provozovány správným způsobem. To pak způsobuje zvýšené emise zdraví škodlivých látek do ovzduší. Při současné nejistotě na trhu s energiemi hrozí, že kvůli nesprávným postupům dojde ke zhoršení kvality ovzduší a zdraví. Proto je znalost správného způsobu provozování kotlů a kamen zcela zásadní.

Webové stránky „Jak správně topit a ušetřit“ jsou rozděleny do osmi oddílů. Vedle klíčových témat, tedy čím a v čem topit, poradí, jak se o zdroje tepla starat, jak je udržovat v perfektním stavu nebo kdy je potřeba nechat zdroj zkontrolovat odborníkem. Pomohou i s tím, jak se bránit, když vás obtěžuje kouř od sousedů, ať se jedná o dým z komína, spalování v otevřených ohništích, nebo nelegální spalování odpadů.

Vytápění pevnými palivy je jedním z nejvýznamnějších zdrojů znečišťujících ovzduší. Pokud ale majitelé kotlů, krbů nebo kamen budou dodržovat zásady správného vytápění, je možné jejich dopad na kvalitu ovzduší snížit na minimum. Třeba jen tím, že nechají technický stav a provoz svých spalovacích zdrojů na pevná paliva nejméně jednou za tři roky zkontrolovat odborníkem, který nejenže je zkontroluje, ale také poradí. Od začátku září 2024 bude v rodinných domech, bytových domech a stavebách pro rodinnou rekreaci zakázáno provozovat nejstarší a nejméně ekologické kotle, tedy spalovací zařízení horší než 3. třídy.

Výměnu zastaralého kotle není dobré odkládat. Naopak je vhodné ji řešit co nejdříve, k čemuž lze využít poskytované dotace. Aktuální výzva pro nízkopříjmové domácnosti v září 2022 sice skončila, Ministerstvo životního prostředí ale ve spolupráci se Státním fondem životního prostředí ČR a krajskými úřady ukončenou výzvu vyhodnotí a plánuje spustit další kolo dotací ještě do konce letošního roku. Další domácnosti mohou stále využívat příspěvek z programu Nová zelená úsporám, kde na pořízení kotle na biomasu nebo tepelného čerpadla zájemci získají až 140 000 korun. ●

► Obec Dolní Město získala Zelenou stuhu 2022 za péči o životní prostředí i historii

Celostátním vítězem a držitelem Zelené stuhy České republiky 2022 se stala obec Dolní Město z Kraje Vysočina. Cenu získala za mimořádný, vyvážený a příkladný přístup obce a občanů ke zlepšení životního prostředí a péči o historické kulturní dědictví. Na druhém místě se umístila obec Dolní Poustevna z Ústeckého kraje za moderní a přitom citlivý přístup obce k vytváření veřejného prostoru. Na třetím místě se umístila obec Čistá ze Středočeského kraje, a to za aktivity obce a spolků v oblasti zlepšení životního prostředí v obci i krajině.

Ministerstvo životního prostředí vyhlásilo vítěze soutěže Zelená stuha České republiky 2022 v úterý 4. října na slavnostním setkání v Senátu. MŽP je garantem tohoto ocenění a vyhlášovatelem soutěže Vesnice roku spolu se Společností pro zahradní a krajinářskou tvorbu, která organizaci celostátní soutěže s podporou ministerstva zajišťuje.

Na slavnostním vyhlášení si ocenění převzalo celkem jedenáct obcí. Náместek pro řízení sekce státní správy Ministerstva životního prostředí Vladimír Mana předal starostovi vítězné obce poukaz k čerpání dotace z Národního programu životního prostředí (NPŽP) až do celkové výše 1 000 000 Kč. Dotace může obec využít jak na konkrétní environmentální projekt, tak na reprezentaci České republiky v mezinárodní soutěži Entente Florale Europe – Evropská kvetoucí sídla v roce 2023.

Ostatní obce oceněné Zelenou stuhou v krajských kolech soutěže Vesnice roku 2022 mohou čerpat dotaci z programu až do výše 500 000 Kč.

Stejně jako v minulých letech bylo vyhlášení výsledků Zelené stuhy ČR spojeno s předáním ocenění a čestných uznání a vyhlášením výsledků soutěže Oranžová stuha ČR, kterou vyhláší jako garantuje Ministerstvo zemědělství. ●

► Obcím pomohou dotace na likvidaci černých skládek

Obce s rozšířenou působností mohou až do konce tohoto roku čerpat dotaci na odstranění nelegálních skládek. Státní fond životního prostředí ČR znovu otevřel příjem žádostí ve výzvě 11/2021. Obce získají až půl milionu korun.

Prostředky z Národního programu Životní prostředí pomohou radnicím s financováním odvozu a úklidu nezákoně soustředěného odpadu a jeho likvidací. Z veřejných prostranství včetně lesních porostů tak mohou zmizet hromady odpadků, starého oblečení, nábytku či pneumatik. Použít je obce naopak nemohou na nelegální skládky tvořené stavebním a demoličním odpadem nebo kontaminovanou zemínou.

Dotace obcím uhradí až 80 % celkových výdajů, minimálně 50 tisíc, maximálně pak půl milionu na jeden projekt. Dotační výzva je otevřena do 31. prosince 2022, nejpozději však do vyčerpání alokace. ●

► Chytání dešťovky a protipovodňová opatření podpoříme částkou 2,5 miliardy

S deštěm a srážkami je v době výkyvů teplot a nestálého počasí třeba velmi cíleně hospodařit: na jedné straně chránit životy a majetek před ničivými přívaly deště, na straně druhé srážkovou vodu maximálně využívat.

Proto právě startují nové evropské dotace z Operačního programu Životní prostředí. Žádosti mohou obce podávat do konce října příštího roku.

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Nová dotační výzva z Operačního programu Životní prostředí (OPŽP) nabízí obcím a dalším subjektům 2,5 miliardy korun. „Je jasné, že hospodaření s dešťovou vodou bude stále důležitější a na mnoha místech i nezbytné, abychom lépe předcházeli následkům sucha. Na druhou stranu je potřeba ochránit obyvatele před intenzivními dešti, které způsobují povodně. Na obojí myslí naše dotace,“ říká ministryně životního prostředí Anna Hubáčková a dodává: „Z vlastní zkušenosti vím, že obce mnoho takových opatření už dělají a výsledky si pochvalují. Čekáme proto, že o peníze bude opět zájem.“

V 19. výzvě OPŽP dostanou obce peníze projekty, které pomohou dešťovou vodu chytat nebo ji nechají zasáknout na místě, kde naprší. Do podporovaných projektů proto patří podzemní retenční nádrže, akumulční nádrže, systémy modrozelené infrastruktury, výměna nepropustných povrchů za propustné, budování zelených střech a mnohá další opatření. Na dotaci dosáhnou i ti žadatelé, kteří budou využívat přečištěnou šedou vodu namísto toho, aby ji rovnou

pouštěli do kanalizace. Pro všechny tyto záměry je vyčleněna miliarda korun.

„Zájem ze strany samospráv se setrvale zvyšuje, projektů i zájmu o dotace přibývá. Boj se suchem jakožto výrazným projevem probíhající změny klimatu v Česku je naší klíčovou prioritou už od poloviny roku 2014. Alespoň jeden podpořený projekt zaměřený na řešení sucha již najdeme v každé druhé obci,“ informuje ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Výzva myslí také na protipovodňová opatření. Sem patří především projekty „přírodního charakteru“, které umožní přirozený rozliv vody do krajiny, kde povodeň

nenapáchá škody, například projekty, které zajistí přirozený tlumivý rozliv povodní v nivách, zlepšení tvarů koryt vodních toků, uvolňování území ohrožených povodněmi včetně výkupu potřebných pozemků k realizaci, obnovu, výstavbu a rekonstrukci ochranných nádrží a další. Na protipovodňová opatření půjde 1,5 miliardy korun.

„Výše dotace na konkrétní projekt se různí podle druhu opatření. Maximální výše podpory na jeden projekt u Velké Dešovky je až 95 %, s výjimkou budování propustných zpevněných povrchů, kde budeme poskytovat dotaci maximálně do 30 % celkových způsobilých výdajů. U opatření přírodně blízkého charakteru může naopak dotace pokrýt až 100 %,“ vysvětluje Petr Valdman.

Peníze jsou určeny hlavně pro veřejný sektor, tedy obce, kraje, dobrovolné svazky obcí, školy, ale žadatelé mohou být i další subjekty.

Žádosti mohou žadatelé podávat do 31. října 2023. Detailní informace o věcné a časové způsobilosti výdajů jsou uvedeny v Pravidlech pro žadatele a příjemce podpory v OPŽP pro období 2021–2027. ●

U opatření přírodně blízkého charakteru může dotace pokrýt až 100 % výdajů.

► Obce ušetří na energiích i hospodaření s vodou. **Další stovky milionů z NP Životní prostředí** míří na jejich podporu

Poliklinika, obecní úřad nebo školy budou šetřit na energiích, obce budou zasakovat srážkovou vodu na parkovacích plochách nebo lépe hospodařit s dešťovkou. Ministryně životního prostředí Anna Hubáčková schválila dvě stovky projektů s dotací v celkovém objemu 800 milionů korun.

Obce peníze použijí na energetické úspory u svých budov, na lepší hospodaření s vodou nebo na rozvoj elektromobility. Většina peněz jde z Národního plánu obnovy. „Energie jsou hlavním tématem dneška i budoucnosti. Jsem proto ráda, že můžeme obcím pomoci s investicemi do energetických úspor, které se následně pozitivně odrazí v jejich rozpočtech po další roky,“ říká ministryně životního prostředí Anna Hubáčková.

Například v Karviné se město pustí do energetických úspor budovy polikliniky v Žižkově ulici, Josefov na Karlovarsku sníží energetickou náročnost obecního úřadu, Pardubický kraj uspoří energie na některých svých středních školách a do podobných projektů se pustí další desítky žadatelů o dotace.

Šetřit se bude nejenom energiemi, ale i vodou. „Podporujeme obce v lepším nakládání s dešťovou vodou. Na suchu musíme být připraveni a podobné projekty pomáhají zadržovat a vsakovat vodu na místě, kde spadne,“ uvádí ministryně.

Jak taková opatření mohou vypadat, vědí třeba v Uničově, kde vybudují už druhou etapu propustných parkovacích ploch. Městec Králové vybuduje retenční nádrže u tří základních škol, v Mníšku pod Brdy využijí dešťovou vodu, která spadne na náměstí.

Projekty na úsporu vody a energií nebyly jediné, které se schvalovaly. Mnohé

obce si již brzy pořídí elektromobily, ať už osobní, užitkové, nebo nákladní. Dotaci na pořízení dostalo přes osmdesát žadatelů, kromě obcí například školy, nemocnice nebo neziskové organizace.

„Dalšími oblastmi, kde žadatelé uspěli, byly průzkum, posílení a budování zdrojů pitné vody, environmentální výukové pobyty, domovní čistírny a projekty z Paktu starostů,“ vyjmenovává Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR.

Dotace z Národního programu Životní prostředí a Národního plánu obnovy mohou žadatelé čerpat i nadále, aktuální dotační výzvy najdete na webu www.narodniprogramzp.cz. ●

► **Týden udržitelnosti** ukázal, co může pro lepší budoucnost udělat každý

Sedmý ročník Evropského týdne udržitelného rozvoje (ETUR) propojil více než stovku akcí v celé České republice. Tento celoevropský festival chce přiblížit myšlenky udržitelného rozvoje a ukázat, jak každý jednotlivec může přispět k lepší budoucnosti i kvalitě života.

Během týdne 20.–26. září září 2022 proběhly výstavy o klimatu, workshopy o městském zahradničení a kompostování nebo o životě bez odpadu a řada solárních elektráren přivítala návštěvníky během dní otevřených dveří. Do týdne udržitelného rozvoje se svými akcemi zapojilo i Ministerstvo životního prostředí.

„Uspořádali jsme dvě akce, kde jsme chtěli ukázat, jak široký může být pojem udržitelného rozvoje, a přiblížit ho lidem prostřednictvím akcí a nápadů. Lidé se mohli inspirovat, jak mohou přispět k udržitelnější společnosti i oni sami prostřednictvím osobních výzev. Naše akce zájemce zaujaly nejen obsahem, ale i díky tomu, že poskytly prostor pro setkání lidí se zájmem o udržitelný rozvoj. Vznikla zde řada nových iniciativ a spolupráce,“ uvedla ministryně životního prostředí Anna Hubáčková.

Ministerstvo životního prostředí odstartovalo Evropský týden udržitelného rozvoje Zahajovacím večerem 20. září v Kampusu Hybernská, kde účastníky přivítala náměstkyně ministryně životního prostředí Eva Volfová, náměstek ministra pro místní

rozvoj Radim Sršen a prorektor pro strategickou spolupráci a rozvoj Univerzity Karlovy Pavel Doleček.

Organizace zapojené do iniciativy Udržitelný podzim představily své akce, které proběhnou do konce roku. Iniciativa navazuje na Evropský týden udržitelného rozvoje a spojuje partnery z různých sektorů, například Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zahraničních věcí, Univerzitu Karlovu, česká centra, Národní muzeum, České fórum pro rozvojovou spolupráci, České priority a studentské spolky. Partneři se shodli, že týden je pro popularizaci a podporu udržitelnosti příliš krátká doba, a proto chtějí podporovat tyto aktivity kontinuálně. Své akce registrovali na webu Udržitelný podzim, kde jsou pro veřejnost k dispozici podrobnosti.

Představení akcí bylo proloženo multizánovými bloky. Kurátor Národního muzea Ondřej Tábořský pohovořil o výstavě ZeMě

a nástrahách vystavování udržitelnosti. Básničky Kristýna Svidroňová a Eliška Beranová přečetly svou environmentální poezii a zamyslely se, jak témata udržitelnosti ovlivňují jejich poezii a zda mohou být inspirací pro současnou uměleckou tvorbu. Závěrem STEM Ústav empirických výzkumů informoval o výsledcích průzkumu a postojích české veřejnosti k zelené transformaci a Zelené dohodě pro Evropu. Organizace České priority představila své aktivity foresightové aktivity včetně spolupráce s MŽP na aktualizaci Strategického rámce Česká republika 2030.

Evropský týden udržitelného rozvoje zakončilo MŽP v pondělí 26. září debatou na téma Potřebujeme vědecký konsenzus? Akce se opět uskutečnila v Kampusu Hybernská, kde Tereza Stöckelová z Akademie věd, Petr Koubský z Deníku N a Hana Kosová a Petr Pokorný z Univerzity Karlovy diskutovali o tom, co vlastně je vědecký konsenzus, jakou roli má věda ve veřejných politikách a jak dostat její poznatky k široké veřejnosti. Celá diskuze byla streamována na kanále udržitelného rozvoje na platformě YouTube.

Celkem se do Evropského týdne udržitelného rozvoje v České republice registrovalo 113 akcí. V celé Evropě se letos registrovalo 6 636 akcí napříč 24 zeměmi a Česká republika se umístila na 6. místě po Německu, Itálii, Francii, Maďarsku a Finsku. ●

► Lesy ČR obnovily rašeliniště v lokalitě bývalé těžebny v jižních Čechách. **Díky projektu revitalizace došlo k vytvoření pestré mozaiky přírodě blízkých stanovišť rašelinného lesa i bezlesí a vodních ploch, daří se zde řadě vodních živočichů.**

OBNOVENÉ RAŠELINIŠTĚ DRŽÍ VODU V KRAJINĚ

Foto: Nadace Partnerství – Adapterra Awards (Vojta Herout)

Kde najdeme domov vzácného bělopáskatavolníkového, masožravky bublinatky jižní, kuňky obecné, jeřába popelavého či vážky jasnoskvrnné? Na Borkovických blatech – revitalizovaném rašeliništi, které dostalo znovu šanci na svou existenci. Historicky těžce poškozené, vytěžené rašeliniště se dočkalo komplexní obnovy, která zahrnovala zaslepení třinácti kilometrů odvodňovacích kanálů a vybudování dvaceti čtyř drobných vodních ploch.

Změna klimatu a s ní spojené vlivy (mírné zimy s minimem sněhové pokrývky či naopak vysoké teploty v letních měsících) ohrožují dochovaná rašeliniště a rašelinné lesy. Poklesem hladiny vody dochází k vysychání rašelinišť, jejich zarůstání (dřevinami, rákosem), mineralizaci, vyplavování živin a tím i vymírání organismů vázaných pouze na toto prostředí. Cílem projektu je tedy stabilizovat vodní režim lokality a nastartovat procesy, které povedou k obnově rašelinného biotopu. Tímto způsobem lze zároveň udržet a posílit biodiverzitu krajiny.

Nesporný význam projektu je také vědecký a vzdělávací, protože rašeliniště poskytují prostor pro bádání mnoha vědních oborů. Již v průběhu realizace se podařilo navázat řadu kontaktů s odbornými pracovníky (například entomology či botaniky). Výzkumy, které na rašeliništích probíhají od roku 2022, pravděpodobně přinesou mnoho překvapivých nálezů.

Celkově se podařilo revitalizovat plochu o velikosti 60 hektarů. Opatření spočívala především v zamezení odvodňování a vysychání území s pomocí zahrazování sítě různých hlubokých odvodňovacích kanálů. Celkem se zde umístilo 175 dřevěných přehrázek z odkorněné kulatiny. Následně se kanály zasypávaly zeminou. Podobná opatření se osvědčila i při revitalizacích šumavských rašelinišť. „Jsou poměrně levná, ale účinná. Už po několika týdnech se znatelně zastavil odtok vody z oblasti a vytvořily se rozsáhlé mokřady,“ Martin Poláček, náměstek pro vodní hospodářství a investice z Oblastního ředitelství Lesů ČR jižní Čechy. V jižní části území vznikla podle podniku asi dvouhektarová laguna s mělkou vodou, kterou využijí k rozmnožování obojživelníků.

Kromě toho zde vzniklo také dvacet čtyři iniciačních tůň o celkové ploše 7 518 m², které by měly podpořit biodiverzitu na zaslepených kanálech.

Těžba rašeliny probíhala na Borkovických blatech od devatenáctého století. Relativně šetrná ruční těžba se však v padesátých letech dvacátého století změnila na velkoplošnou průmyslovou těžbu, kvůli které se muselo rašeliniště odvodnit hustou sítí kanálů. Během následujících třiceti let se na Borkovických blatech vytěžilo přes 1,7 milionu tun rašeliny, čímž téměř úplně zanikly všechny vzácné biotopy s řadou specializovaných druhů rostlin a živočichů. Rašeliniště mají i přes tyto drastické zásahy schopnost se obnovovat, pokud mají k dispozici dostatek vody. Pone-

chané odvodňovací kanály však i po ukončení těžby rašeliny v osmdesátých letech dál plnily svou funkci, což samovolnou regeneraci mokřadů znemožňovalo.

Obnova rašeliniště byla podpořena z Operačního programu Životní prostředí. Projekt také soutěží v letošních Adapterra Awards jako příklad dobře zvládnutého adaptačního opatření. ●

BORKOVICKÁ BLATA

Přírodní rezervace Borkovická blata je chráněné území, které bylo vyhlášeno z důvodu ochrany zachovalého fragmentu ekosystému ručně vytěženého rašeliniště přechodového pánevního typu s charakteristickou flórou a faunou. Rezervaci prochází naučná stezka Blatská stezka. Nachází se v okrese Tábor v katastrálním území Borkovice v severozápadní části Soběslavských Blat tři kilometry severně od obce Mažice.

Borkovická rašeliniště jsou původu postglaciálního přechodového typu. Počátek jejich vzniku se datuje do období koncem doby ledové (zhruba před 10 000 lety), kdy na našem území po ústupu ledu zůstala jezírka sycená buď spodní, nebo povrchovou vodou, postupně osidlovaná různými druhy rostlin.

► Úpravy vodních toků mají v Česku dlouhou tradici a také rozličný účel. V mnoha případech se jednalo o protipovodňovou ochranu, zajištění zemědělské půdy či odvodnění území. Případ Banínského potoka je odlišný.

BANÍNSKÝ POTOK SE VYMANÍ Z NEPRODÝŠNÉHO KORYTA

V souvislosti s vybudováním II. březovského vodovodu, který z větší části zajistil zásobování Brna pitnou vodou, bylo třeba v jádrové oblasti jímacího území zamezit byt' jen potenciální kontaminaci podzemních vod povrchovými vodami. Bylo zjištěno, že ve spodním úseku Banínského potoka dochází k infiltraci vod do podzemí. Bez hlubší analýzy se přistoupilo k úplnému zatěsnění toku. V podstatě celý Banínský potok byl v roce 1975 přeložen do nepropustného betonového koryta s kapacitou desetileté povodně a niva byla vyspádována tak, aby nedocházelo k plošně rozsáhlým rozlivům a srážková voda z území co nejrychleji odtékala do koryta. Současnou podobu koryta ilustruje obrázek.

Tento neutěšený stav území zůstal dlouhou dobu bez povšimnutí. Až v roce 2015 se Banínskému potoku věnovala studie zpracovaná z podnětu státního podniku Povodí Moravy. Jedna z uvažovaných variant navrhovaných opatření spočívala v celkové revitalizaci koryta. Nicméně po dokončení studie se v další přípravě již nepokračovalo. „V roce 2020 se povodí Banínského potoka a přilehlé povodí Svitavy stalo tzv. prioritní oblastí projektu ReSAO, což znamená, že bylo vybráno pro návrh adaptačních a mitigačních opatření. Jedním z širokého komplexu navrhovaných opatření byla revitalizace Banínského potoka a jeho nivy. Tento záměr byl projednán v kruhu dotčených a panovala shoda na další možné přípravě opatření,“ uvádí krajinný vodohospodář Lukáš Krejčí z projekční kanceláře Envicons, která pro institut zpracovává strategii pro boj se suchem v rámci vytipovaných lokalit v Pardubickém kraji.

V roce 2021 získal Institut environmentálních výzkumů a aplikací podporu z Norských fondů, a to z výzvy Bergen na praktickou implementaci adaptačních opatření. Jako jedno z modelových opatření se nabízela zmíněná revitalizace Banínského potoka. V listopadu 2021 proběhla v Baníně další koordináční schůzka, kde se potvrdil společný zájem na dalším pokračování projektu. V tuto dobu se rozbíhaly projekční práce, které v první fázi spočívaly zejména ve shromáždění podkladů. Hlavním požadavkem správce vodního zdroje bylo vyloučení negativního vlivu revitalizace na kvalitu podzemních vod. Z tohoto důvodu byl zpracován detailní hydrogeologický průzkum. Ukázalo se, že geologické podmínky jsou v zájmové lokalitě vesměs

příznivé. Ve zhruba třetině řešeného úseku bude nutné provést určitá preventivní opatření. Na základě podkladů bylo možno přistoupit k vlastním projekčním pracím.

K trasování revitalizovaného koryta Banínského potoka bylo vybráno území mezi současným korytem a silnicí vedoucí v patě pravého údolního svahu. V koridoru o šířce 8–22 m bude celkově srovnán terén do podoby rovinaté nivy. V tomto pásu bude vymodelováno revitalizované koryto. Bude se jednat o mělké (cca 30 cm hluboké) meandrující koryto s kapacitou na 30denní vodu. V současné době je koryto v dolním úseku hluboké až 2 m. Šířka koryta bude od cca 1 m v přímém úseku až po 3 m v zákrutách. Potoční koridor bude doplněn o rozptýlené výsadby. Oproti současnému stavu dojde k prodloužení trasy koryta o 520 m (z 730 na 1250 m).

Velkou výzvou, která stojí před celou naší společností, je obecně zlepšování stavu krajiny, zejména jejího vodního režimu. Komplexní revitalizace vodních toků a niv je jedním z hlavních nástrojů. Výsledkem bývá obnovená říční krajina s vysokou ekologickou hodnotou. Dalším benefitem je zvýšení retence vody v nivě. Banínský potok je jedním z větších přítoků horní Svitavy. Níže ležící území podél Svitavy je značně ohroženo povodněmi. Společně s potenciálně uvažovanou revitalizací Svitavy dojde obnovením rozlivů do nivy ke snížení kulminačních povodňových průtoků. Tento efekt bude posouzen hydrodynamickým modelem. Neméně důležitým aspektem revitalizace je

vytvoření pobytového a rekreačního zázemí pro obyvatele. Pokud se do budoucna ještě více zlepší kvalita povrchových vod, bude možné v revitalizované nivě realizovat jednoduchá opatření k podpoře infiltrace vod.

„Projekt revitalizace Banínského potoka má širokou podporu. Aktivně se na jeho přípravě podílí města Brno a Svitavy a obec Banín. Velice proaktivní jsou též přístupy státních organizací Povodí Moravy, s. p., a Státního pozemkového úřadu,“ říká krajinný vodohospodář Lukáš Krejčí.

Upřesňuje, že podobné záměry mají při své přípravě a realizaci spoustu překážek. V tomto případě jsou však velice příznivé majetkoprávní vztahy, kdy v řešeném území zcela odpadají jednání se soukromými vlastníky. Z důvodu ochrany vodního zdroje však bude třeba zajistit určitou iniciální nepropustnost nového koryta pro potenciální zdroje znečištění, které může tvořit náhodná havárie, čistírna odpadních vod v Baníně nebo také plošné znečištění z povodí, zejména ze zemědělství.

„V současné době považujeme za největší překážku úspěšného dokončení akce rostoucí ceny materiálů a služeb. Na revitalizaci byla v době sestavení projektového záměru vyčleněna konkrétní částka. Případný rozdíl se pokusíme dokrýt z jiných zdrojů. V současné době již žádné jiné překážky v úspěšném dokončení revitalizace nevidíme. Dle předpokládaného harmonogramu by měla být revitalizace dokončena nejpozději do dubna 2024. V tuto chvíli pevně věříme, že vše dopadne podle plánu,“ říká Lukáš Krejčí.

Projekty ReSAO byly podpořeny Norskem prostřednictvím Norských fondů z výzev Oslo a Bergen. ●

Foto: Jana Slezáková, Beleco

Foto: Jana Slezáková, Beleco

► Z ŠUMAVSKÉ HÁJENKY V DOBRÉ SE STALA **HYDROBIOLOGICKÁ STANICE**

Na Šumavě na konci silnice za obcí Dobrá stojí stavení. Jeho dnešní podoba odkazuje na původní hospodářské využití zejména díky dřevěné stodole. **Po proběhlé rekonstrukci, financované z dotace OPŽP, zde vznikly potřebné podmínky pro hydrobiologické výzkumy a terénní základna.**

Pod záštitou Správy Národního parku Šumava tu spolupracují odborníci a týmy vědeckých institucí s cílem zachránit perlorodku říční před vyhynutím na našem území. Jedna z hlavních a také posledních lokalit jejího výskytu je v Teplé Vltavě neda-leko odsud. Kdysi neurčitě působící objekt, kde bývalo čas od času ke spatření „podivné osazenstvo“ biologů v holinách, neoprenech nebo bílých pláštích přebírající obsah kbelíků před budovou, dnes slouží kromě jiného také jako informační centrum.

„V rámci prvního ‚perlorodkového‘ projektu ‚Soužití člověka a perlorodky ve Vltavském luhu‘ jsme si ověřili, že bývalá hájenka a ubytovna je jako základna pro výzkumníky vhodná a že se v ní dá zvládnout velké množství činností, in situ‘ díky laboratornímu vybavení, které se z prvního projektu do objektu pořídilo,“ vzpomíná na počátky projektu hydrobioložka Eva Zelenková ze Správy Národního parku Šumava. „Také se ukázalo, že aktivní péče o perlorodku ve Vltavském luhu musí pokračovat, a to poměrně dlouho, pokud chceme, aby perlorodka ve Vltavě měla šanci na budoucnost,“ dodává hned vzápětí.

Perlorodka v naší zemi má totiž na ka-hánku, a to i přesto, že je našim nejděle žijícím zvířetem. Namísto čistých řek s lososy

a pstruhy jí zbývá k životu jen několik pohraničních říček v jižních Čechách. „Potřebuje ke svému životu totiž nejen přírodní řeku s čistým okolím, ale i vodu čistší, než je pitná,“ seznamuje Eva Zelenková s prostředím, které perlorodka potřebuje k životu. Jednou z posledních takových řek u nás je Teplá Vltava v Národním parku Šumava. Teprve čas ukáže, zda mají zdejší přestárlé, více než stoleté perlorodky naději, že se dočkají další mladé generace.

Vymírající populace

Perlorodka říční se pod drobnohled odborníků na Šumavě dostala už v osmdesátých letech minulého století. Početnost perlorodek

na Blanici, nejzachovalejší lokalitě v Česku, se tehdy odhadovala na 115 000 jedinců. Tehdy byly také prováděny průzkumy, které odhalily pouze roztroušený výskyt perlorodky v Teplé Vltavě. Následně byl v roce 1990 do Vltavy přemístěn zbytek vymírající populace z Křemžského potoka. „V současnosti je celkový počet perlorodek ve Vltavě odhadován na zhruba 1 500 jedinců a v Blanici se jejich počet snížil na necelých 10 000,“ vypočítává Eva Zelenková.

Na obou řekách se Správa Národního parku Šumava snaží za pomoci nejroz-nějších opatření populaci perlorodky posilovat.

V současnosti je Teplá Vltava v úseku od Soumarského mostu až po vzdutí Lipna územím s významným výskytem perlorodky a úsek mezi Soumarským mostem a ústím Volarského potoka je z pohledu vhodnosti říčního prostředí považován dokonce za nejcennější v České republice.

PROJEKT V ČÍSLECH

Celkové způsobilé výdaje
6 450 208 Kč

Příspěvek EU
6 450 208 Kč

Foto: Jana Slezáková, Beleco

Foto: Jana Slezáková, Beleco

Foto: Jana Slezáková, Beleco

Foto: Jana Slezáková, Beleco

Perlorodka říční je velmi zajímavý živočich, jehož život je úzce spojen s pstruhem obecným. Vývoj perlorodky po oplození začíná v zárodečném vaku matky, kde v létě zrají v bezpečí mezi jejími lasturami oplozená vajíčka. Ke konci léta samička začne vyvrhovat tisíce vylíhlých larev zvaných glochidia. „Vypadají jako miniaturní past na medvěda,“ popisuje vývoj perlorodky říční David Pithart, hydrobiolog a vedoucí projektu. „Tyto larvy se pak několik hodin vznášejí v říční vodě, a když je náhodou vdechnou pstruh, okamžitě se mu přicvaknou na žábrky. Když se to povede jedné z tisíců, může mluvit o štěstí,“ pokračuje. Zapouzdřené na žábách zůstanou do začátku příštího léta a pěkně se tam vykrmí. Když jsou metamorfované – přeměněné z larev na perlorodky – pustí se a padají na dno řeky, kde se zahrabávají a pak už

Perlorodka říční je sladkovodní druh mlže, který se v Česku vyskytuje hlavně v Blanici, Malši nebo sporadicky v Teplé Vltavě na Šumavě.

žijí pode dnem, kde se – ačkoli mají jen půl milimetru – dokážou aktivně pohybovat, a to pomocí svalnaté nohy, která svým tvarem připomíná spíše jazyk. V tomto prostředí žijí deset až patnáct let i více a pomalu rostou. „Tato fáze je pro život perlorodky nejkritičtější a úspěšně ji dokončí tak jedna ze sta,“ připomíná David Pithart. Ještě štěstí, že dospělá perlorodka ročně vypouští statisíce mikroskopických glochidií.

Perlorodka a pstruh – příběh dvojí ochrany

Správa Národního parku Šumava se dlouhodobě snaží ochránit a posílit populaci perlorodky ve Vltavě i skrze její navázanost na pstruha, a to prostřednictvím hned několika konkrétních projektů.

Foto: Jana Slezáková, Belec

► „V roce 1997 proběhla stabilizace protrženého meandru a vyhlášení chráněných rybích oblastí. Rok poté bylo vysazeno 830 odchovaných juvenilních perlorodek o velikosti 1–4 centimetry. V letech 1999 až 2003 bylo prováděno řízené invadování (nakažení) pstruhů perlorodčími larvami a jejich vypuštění do řeky, a to v počtu až 100 ryb ročně,“ vypočítává Eva Zelenková.

Asi nejviditelnějším opatřením ochrany biotopu perlorodky byla regulace vodáckého využití řeky. V roce 2005 byly stanoveny první limity a od roku 2010 byl zaveden systém splouvání Teplé Vltavy, jenž má jasná pravidla. To ale není zdaleka vše. Dále Správa Národního parku Šumava revitalizovala v minulosti narovnané a zahloubené přítoky Vltavy, potoky Hučina, Jedlový a Žlebský, čímž došlo k podpoře přirozeného rozmnožování pstruhů. Mnoho obcí v povodí Vltavy vybudovalo z vlastní iniciativy velmi účinné nové čističky odpadních vod. Vznikla výzkumná stanice v obci Dobrá a jsou realizovány další projekty. „Všechny mají za úkol ochránit řeku s unikátně čistou vodou a vyjimečným společenstvem rostlinných a živočišných druhů, které navíc kraluje perlorodka,“ připomíná mluvčí Správy Národního parku Šumava Jan Dvořák.

Nejcennějším úsekem pro život perlorodek – je z pohledu říčního prostředí na Teplé Vltavě úsek mezi Soumarským mostem a ústím Volarského potoka. „Jsou zde stovky perlorodek. Vltava je dnes jedinou řekou v České republice, která dokáže poskytnout potravu i nejmladším stádiím perlorodek. Většina jí pochází přímo z řeky, z takzvaných podvodních luk. Proto je Vltava vhodným prostředím pro polopřirozený odchov a posilování tohoto živočicha. Je tudíž řekou, která snad i do budoucna má šanci stát se významnou lokalitou pro záchranu druhu u nás i v Evropě,“ popisuje Eva Zelenková. „Aby byl umělý chov úspěšný, je potřeba věnovat mu hodně pozornosti a trpělivosti,“ vysvětluje. „Probíhá to tak, že shromážděné perlorodky se po vypad-

nutí z žaber hostitele vloží do odchovných klíček a umístí se na vhodné místo do řeky. Poté se musí minimálně jednou za čtrnáct dní proplachovat a odstraňovat usazeniny. Jednou za rok se počítají a měří přírůstky – nejdříve po třech, ale lépe po pěti letech, kdy už je přirozená úmrtnost perlorodek malá, se vypustí do řeky na několik pečlivě vybraných míst s prokysličeným dnem. Nejlépe je jednoduše přidat na stabilní místo k přežívajícím perlorodčím mohykánům,“ doplňuje.

A tak se kriticky ohrožené perlorodce říční na Šumavě po několika desetiletích blýská na lepší časy. V rámci projektu „Posílení a ochrana populace perlorodky říční v NP Šumava“, který je zaměřen zejména na posilování populace perlorodky, sledování kvality prostředí a výběr vhodných míst pro výsadky, se během pěti let navýšil populace tohoto vzácného mlže zhruba o 5 000 jedinců, kteří budou schopni dožít se reprodukce.

Rekonstrukce hydrobiologické stanice

Pro práci na záchraně perlorodky říční na Šumavě potřebovali výzkumníci a odborní pracovníci vhodné zázemí, a proto Správa Národního parku Šumava přistoupila k rekonstrukci bývalé hájenky v Dobré. Vznikla tak Hydrobiologická stanice Dobrá. Rekonstrukce začala v červnu 2018 a skončila v únoru 2019, kdy

již běžel pokračující „perlorodkový“ projekt, jehož základna se musela téměř na rok přestěhovat do jiného objektu.

„Hájka měla mnoho nedostatků, které jsme se rozhodli vyřešit celkovou rekonstrukcí objektu a jeho lepším přizpůsobením plánovaným činností,“ popisuje Eva Zelenková. Na rekonstrukci se spolu s ostatními odborníky sama podílela.

V rámci projektu byla přepracována dispozice přízemí s ohledem na možné využití pro odchovy perlorodek, práci výzkumných týmů i vnitřní expozici o perlorodce. Celý objekt se zateplil a byla i snaha o odizolování sklepních prostor, kde byl provozován akvarijní systém pro experimentální odchov invadovaných ryb, ale narazilo se na problémy s velkou vlhkostí a odpadávající omítkou. Nově se řešily odpady, zmodernizovalo se sociální zařízení, vznikla sušárna neoprenových obleků, do všech míst byly nainstalovány radiátory, zřídil se rezervní zdroj vody (vrt). Opravila se střecha hospodářské budovy, místo udusané hlíny se položila zámková dlažba a zavedla se do ní elektřina – nyní slouží z poloviny jako sklad a z poloviny jako dřevník. Částečně se z projektu pořídilo i vnitřní vybavení včetně vybavení kuchyňky. Končí „perlorodkový“ projekt stanici navíc vybavit vnitřní i vnější expozicí v podobě infotabulí a posterů o výzkumu perlorodky.

Nároky perlorodky na kvalitu prostředí jsou vysoké, rozmnožování velmi složité a pravděpodobnost toho, že se perlorodka dožije svých 140 let, je velice malá. Dospělosti se totiž dožijí přinejlepším jen asi dvě procenta z celé generace.

Foto: Jana Slezáková, Beleco

„Hlavní přínos projektu vidíme ve zřízení poměrně dobře vybavené terénní hydrobiologické stanice, kde se dá přespat, uvařit si a pracovat v terénu. Bude tam do budoucna dále řešena problematika perlorodky, neboť je připraveno pokračování končícího projektu. Stanice je ale využívána také dalšími výzkumníky, například ornitology, kteří potřebují pracovat v tamní oblasti, a studenty i jinými zájmovými skupinami, které stanici mohou využívat pro terénní cvičení nebo pro semináře,“ uzavírá Eva Zelenková příběh přeměny šumavské hájenky v Hydrobiologickou stanici Dobrá. ●

► Perlorodka v Blanici

Řeka Blanice, která pramení na území Chráněné krajinné oblasti Šumava ve vojenském výcvikovém prostoru Boletice a prvními desítkami kilometrů protíná chráněné území, bývala na chráněnou perlorodku říční velmi bohatá. To se ale za posledních dvacet pět let změnilo a nyní Správa Národního parku Šumava společně s odborníky bojují za záchranu této populace.

Na začátku devadesátých let minulého století se počet perlorodek na horním toku Blanice odhadoval na zhruba 114 000 tisíc. V roce 2016 jich však v řece zůstalo jen okolo 7 500. „Nebývalé vysoká úmrtnost perlorodek se projevila už na začátku devadesátých let, konkrétně v roce 1990, kdy byla velmi tuhá zima a část kolonií perlorodek vymrzla. Druhá enormní úmrtnost byla zaznamenána hned o dva roky později po silném znečištění toku a k poslední největší ztrátě perlorodek došlo při více než tisícileté povodni v roce 2002, kdy průtok na Blanici dosáhl 202 m³/s (průměrný průtok je přitom necelých 0,8 m³/s),“ vysvětluje důvody obrovského úbytku perlorodek náměstkyně ředitele Správy Národního parku Šumava Silvie Havlátková.

Celková početnost populace perlorodky říční v řece Blanici nad Husineckou přehradou tehdy poklesla o 59 procent oproti stavu před povodní. V roce 2016 se potvrdila nejhorší očekávání. Počet dospělých perlorodek v řece Blanici klesl pod hranici 10 000 kusů, na 7 500, a to je počet, při kterém se začíná se záchranným odchovem. „Už v roce 2016 jsme začali s polopřirozeným odchovem v odchovné stanici ve Spálenci. Věděli jsme, že vysazovat můžeme až starší odchované jedince, kteří pak mají vyšší pravděpodobnost dožít se dospělosti. A k vypuštění

Foto: Jana Slezáková, Beleco

prvních stovek malých perlorodek došlo právě letos v srpnu a září,“ říká bioložka Eva Zelenková. Letos byla Blanice obohacena o 400 šestiletých perlorodek. V nadcházejících letech se plánuje vysazovat další, každoročně bude vypuštěna do řeky zhruba 1 000 kusů, a to do doby, než počet perlorodek bezpečně stoupne nad 10 000 kusů.

„Podle našich zkušeností z monitoringu a odchovu je v současnosti Blanice schopna bez problémů uživit juvenilní starší tři let. Tedy po překonání kritických dvou až tří let perlorodky již prospívají. Zároveň realizujeme v povodí Blanice managementy v podobě kosení, stružkování a kompostování na podporu tvorby potravy pro perlorodky,“ říká Silvie Havlátková. Ke zlepšení stavu perlorodčí populace by měl přispět nový odchovný a reprodukční prvek u Zbytinského potoka. Zde se obnovuje starý náhon v rámci projektu z Operačního programu Životní prostředí, kdy mísení úživné vody Zbytinského potoka a vody Blanice zlepší potravní nabídku pro nejmladší perlorodky, které zde budou polopřirozeně odchovány. Tento projekt bude dokončen v roce 2023, a to ještě předtím, než opět na podzim téhož roku bude do Blanice vypuštěno dalších 1 000 kusů perlorodky. ●

PROGRAM POLOPŘIROZENÉHO ODCHOVU PERLORODKY ŘÍČNÍ

V naší zemi byl pro perlorodku vypracován záchranný program. „Ten shrnuje zásady a principy její ochrany a také aktivity, které jsou pro její přežití na jednotlivých lokalitách klíčové,“ říká Eva Zelenková. Významné místo v záchranném programu zaujímají i aktivity monitorizační a výzkumné.

V rámci ochrany perlorodky se od roku 2004 začaly v Teplé Vltavě systematicky monitorovat podvodní rostliny, kvalita vody a do určité míry i četnost populace perlorodky. „S ohledem na tyto průzkumy se stanovily limity pro splouvání řeky,“ připomíná Eva Zelenková. Průzkumy řeky prováděl tým z Výzkumného ústavu vodohospodářského a právě díky specialistům z tohoto ústavu a dlouhým debatám na půdě Správy Národního parku Šumava vznikl návrh prvního projektu, který Správa NP a CHKO Šumava podaly do OPŽP v roce 2011 pod názvem „Soužití člověka a perlorodky říční ve Vltavském luhu“. „Projekt, jehož jsem byla odborným garantem a adminis-

trátorem současně, byl zaměřen zejména na inventarizaci perlorodek a výzkum jejího biotopu v lokalitě Teplá Vltava a vztahů mezi perlorodkou a jejím hostitelem pstruhem obecným,“ vysvětluje Eva Zelenková. „Bez pomoci odborníků zabývajících se problematikou perlorodky by projekt určitě nevznikl,“ zdůrazňuje autorka projektu.

Kromě toho projekt zahrnoval i částečnou úpravu hájenky na Dobré pro účely projektu – úpravu sklepního prostoru a dvou „laboratorních“ místností. „Do budoucna předpokládáme, že bude i nadále využívána při polopřirozených odchovech perlorodky a bude základnou pro skupiny odborníků i studentů, kteří budou provádět výzkumy v tomto území,“ mluvila tehdy Eva Zelenková o dnes již dokončeném projektu.

Polopřirozený odchov perlorodek je metoda, která byla vyvinuta Jaroslavem Hruškou v rámci českého záchranného programu. Spočívá

v umělém infikování, takzvaném invadování, vhodných pstruhů glochidiemi perlorodek. „Invadace probíhá velmi rychle, protože koncentrace perlorodek ve vodě, do které jsou pstruzi ponořeni, je daleko vyšší než v přírodě, a je tedy nutné kontrolovat míru napadení žaber,“ vysvětluje Eva Zelenková. Ve spolupráci s rybí líhní Borová Lada jsou zajištěny ryby a provedena invadace a ryby jsou umístěny v chráněném prostředí líhně a drženy do jara dalšího roku. Pak jsou přemístěny do akvarijních systémů a počká se na vypadnutí mladých perlorodek, které se poté uzavřou do průtočných odchovných klíček zpola zaplněných pískem. Klíčky se poté umístí do odchovných stružek nebo přímo do řeky, kde se pravidelně kontrolují a čistí. Nejvyšší úmrtnost perlorodek je v prvních letech života. Uvádí se, že dospělosti se jich dožijí jen asi dvě procenta, a proto je lepší odhad počtu živých perlorodek v řece možné získat při vypouštění starších, alespoň pětiletých perlorodek, které mají velikost přibližně 1 cm.

HARMONOGRAM VÝZEV V OPERAČNÍM PROGRAMU ŽIVOTNÍ

IDENTIFIKACE OBLASTI PODPORY					
Číslo a název specifického cíle			Číslo výzvy		Číslo a název opatření
	1.1	Podpora energetické účinnosti a snižování emisí skleníkových plynů	008	1.1.2	Snížení energetické náročnosti / zvýšení účinnosti technologických procesů
			009	1.1.2	Snížení energetické náročnosti / zvýšení účinnosti technologických procesů
	1.2	Podpora energie z obnovitelných zdrojů v souladu se směrnicí (EU) 2018/2001, včetně kritérií udržitelnosti stanovených v uvedené směrnici	011	1.2.1 1.2.2	Opatření 1.2.1 a 1.2.2
	1.3	Podpora přizpůsobení se změnám klimatu, prevence rizik a odolnosti vůči katastrofám	005	1.3.1 1.3.2	Projektové schéma
			019	1.3.3, 1.3.4	Opatření 1.3.3 a 1.3.4
			022	1.3.5	Podpora preventivních opatření proti povodním a suchu, zejména budování, rozšíření, zkvalitnění a obnova monitorovacích, předpovědních, hlásných, výstražných a varovných systémů; zpracování digitálních povodňových plánů, zpracování analýzy odtokových poměrů
			006	1.3.7	Monitoring a rebalance dlouhodobě využitelných zdrojů podzemních vod pro obce v krystaliniku Českého masivu
			023	1.3.8	Obnova stability svahů, stabilizace a sanace extrémních svahových nestabilit vzniklých v důsledku přírodních jevů
			018	1.3.9	Investice do modernizace vzdělávacích environmentálních center zaměřených na změnu klimatu
			020	1.3.10	Prevence a řízení antropogenních rizik
	1.4	Podpora přístupu k vodě a udržitelného hospodaření s vodou	025	1.4.1 a 1.4.4	Projektové schéma
			002	1.4.1	Výstavba čistíren odpadních vod; dobudování a výstavba kanalizací
			021	1.4.1, 1.4.2, 1.4.3	Opatření 1.4.1, 1.4.2, 1.4.3
			026	1.4.4., 1.4.5	Opatření 1.4.4, 1.4.5
	1.5	Podpora přechodu na oběhové hospodářství účinně využívající zdroje	004	1.5.1, 1.5.2, 1.5.4, 1.5.5, 1.5.7, 1.5.8	Opatření 1.5.1, 1.5.2, 1.5.4, 1.5.5, 1.5.7, 1.5.8
			024	1.5.1, 1.5.2, 1.5.4, 1.5.5	Opatření 1.5.1, 1.5.2, 1.5.4, 1.5.5
			014	1.5.6, 1.5.9, 1.5.11	Opatření 1.5.6, 1.5.9, 1.5.11
	1.6	Posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech, a snižování všech forem znečištění	007	1.6.1	Projektové schéma
			012	1.6.4	Náhrada nebo rekonstrukce stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší včetně realizace dodatečných technologií a změny technologických postupů
			013	1.6.5	Pořízení a modernizace systémů pro posuzování a vyhodnocení úrovně znečištění ovzduší a souvisejících meteorologických aspektů a pořízení a modernizace systémů pro archivaci a zpracování údajů o znečišťování ovzduší
			015	1.6.8	Odstranění rizik kontaminace ohrožující lidské zdraví, vodní zdroje nebo ekosystémy a rekultivace starých skládek
			016	1.6.8	Odstranění rizik kontaminace ohrožující lidské zdraví, vodní zdroje nebo ekosystémy a rekultivace starých skládek
			027	1.6.1	Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny
			028	1.6.1	Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny
			029	1.6.1	Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny
			030	1.6.1	Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny
			031	1.6.2	Zprůchodnění migračních překážek pro živočichy

PROSTŘEDÍ 2021–2027 NA ROK 2022 (k 11. říjnu 2022)

ZACÍLENÍ VÝZVY	ZÁKLADNÍ PLÁNOVANÉ ÚDAJE O VÝZVĚ		
Upřesnění zacílení výzvy	Druh výzvy	Plánované datum vyhlášení výzvy	Předpokládané datum ukončení příjmu žádostí
Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře (zvláště gastro a průmyslový provoz ve zdravotnictví, školství a sociálních službách)	průběžná	24. 8. 2022	31. 5. 2023
Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře (zvláště gastro a průmyslový provoz ve zdravotnictví, školství a sociálních službách)	průběžná	24. 8. 2022	31. 5. 2023
Podpora není určena pro obce s počtem obyvatel menším nebo rovno 3 000 (k 1. 1. 2022 dle údajů ČSÚ), které realizují fotovoltaické systémy instalované na střešní konstrukci nebo na obvodové zdi budovy spojené se zemí pevným základem a evidované v katastru nemovitostí, včetně přístřešků (např. pro automobily, stavební techniku, skladování materiálu atp.). Obce s počtem obyvatel menším než 3 000 budou podpořeny v rámci Modernizačního fondu.	průběžná	24. 8. 2022	31. 5. 2023
Realizace tzv. projektového schématu OPŽP zjednodušenými metodami vykazování u projektů s celkovými výdaji do 200 000 eur v rámci opatření 1.3.1 a 1.3.2	průběžná	31. 8. 2022	10. 1. 2023
Realizace přírodních blízkých protipovodňových opatření a opatření zaměřených na nakládání se srážkovými vodami	průběžná	14. 9. 2022	31. 10. 2023
Budování a modernizace komplexního systému předpovědní služby zahrnující budování a modernizaci měřicích sítí, infrastruktury a nástrojů systémů včasné výstrahy na celostátní úrovni; zpracování podkladů pro stanovení záplavových území (ZÚ)	průběžná	16. 11. 2022	28. 4. 2023
Vrtné hydrogeologické průzkumy, analýzy; bilance zásob podzemní vody	průběžná	31. 8. 2022	30. 9. 2022
Stabilizování a sanace svahových nestabilit a skalních řícení atd.	průběžná	16. 11. 2022	31. 5. 2023
Komplexní projekty modernizace vzdělávacích environmentálních center, v této výzvě nebudou podporovány projekty zaměřené pouze na pomůcky nebo vybavení.	kolová	7. 9. 2022	31. 1. 2023
	průběžná	9. 11. 2022	15. 11. 2023
Projektové schéma na administraci projektů opatření 1.4.1 v oblasti ochrany vod (podpora domovních ČOV u jednotlivých nemovitostí pro bydlení) a 1.4.4 (výstavba a intenzifikace vodních zdrojů včetně souvisejících objektů)	průběžná	9. 11. 2022	15. 2. 2023
Výstavba centrální ČOV (popř. decentralizované ČOV) a výstavba/dostavba kanalizace za účelem napojení nových obyvatel na kanalizaci, opatření je možné mezi sebou kombinovat	průběžná	15. 8. 2022	28. 2. 2023
Výstavba centrální ČOV (popř. decentralizované ČOV), intenzifikace ČOV a výstavba/dostavba kanalizace; retenční nádrže a odlehčení na jednotné kanalizaci, opatření je možné mezi sebou kombinovat	kolová	15. 8. 2022	20. 10. 2022
Výstavba/dostavba vodovodů, zdroje vody, výstavba a intenzifikace úpraven pitné vody	kolová	15. 8. 2022	20. 10. 2022
Kompostéry; RE-USE centra; vratné nádoby a obaly, sběrné dvory, door-to-door systémy, PAYT, čistírenské kaly, materiálové využití odpadů, opatření je možné mezi sebou kombinovat	průběžná	17. 8. 2022	31. 12. 2023
Kompostéry; RE-USE centra; vratné nádoby a obaly, sběrné dvory, door-to-door systémy, PAYT, opatření je možné mezi sebou kombinovat	průběžná	7. 12. 2022	31. 12. 2023
Třídění a dotřídňování odpadů; energetické využívání odpadů; nakládání s nebezpečnými odpady	kolová	17. 8. 2022	30. 12. 2022
Realizace tzv. projektového schématu OPŽP zjednodušenými metodami vykazování u projektů s celkovými výdaji do 200 000 eur v rámci opatření 1.6.1	průběžná	31. 8. 2022	10. 1. 2023
	průběžná	17. 8. 2022	31. 7. 2023
	průběžná	17. 8. 2022	31. 7. 2023
Odstranění rizik kontaminace ohrožující lidské zdraví, vodní zdroje nebo ekosystémy	kolová	7. 9. 2022	18. 1. 2023
Rekultivace starých skládek	průběžná	7. 9. 2022	18. 11. 2023
Monitoring ekosystémů, stanovišť a druhů, sběr podkladů, zpracování koncepčních dokumentů pro péči o chráněná území, zajištění územní ochrany chráněných území	průběžná	31. 10. 2022	28. 2. 2023
Péče o přírodní stanoviště a druhy, opatření na podporu ohrožených druhů, péče o chráněná území, omezení šíření invazních nepůvodních a expanzivních druhů, návštěvnická infrastruktura sloužící k usměrňování návštěvníků v chráněných územích a zvýšení povědomí o problematice ochrany přírody	průběžná	31. 10. 2022	30. 6. 2023
Péče o chráněná území, návštěvnická infrastruktura sloužící k usměrňování návštěvníků v chráněných územích a zvýšení povědomí o problematice ochrany přírody	průběžná	31. 10. 2022	30. 6. 2023
Monitoring ekosystémů, stanovišť a druhů, sběr podkladů, zpracování koncepčních dokumentů pro péči o chráněná území, zajištění územní ochrany chráněných území	průběžná	31. 10. 2022	30. 6. 2023
Zprůchodnění migračních překážek pro vodní a suchozemské živočichy a opatření k omezování jejich úmrtnosti	průběžná	31. 10. 2022	30. 6. 2023

AKTUÁLNÍ VÝZVY

OPERAČNÍHO PROGRAMU ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Čistírny odpadních vod a kanalizace Ukončení příjmu žádostí: 28. 2. 2023 Alokace: 4 000 000 000 Kč	2. výzva se zaměřuje na podporu projektů výstavby centrálních čistíren odpadních vod (popř. decentralizovaných ČOV) a projektů výstavby nebo dostavby kanalizace za účelem napojení nových obyvatel na kanalizaci. Mezi oprávněné příjemce patří obce, jejich dobrovolné svazky, městské části hl. města Prahy, obchodní společnosti vlastněné z více než 50 % veřejným subjektem a zájmová sdružení právnických osob vlastněná z více než 50 % veřejným subjektem.
Udržitelné nakládání s odpady Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2023 Alokace: 500 000 000 Kč	4. výzva cílí na velké množství konkrétních aktivit v oblasti udržitelného hospodářství včetně prevence vzniku odpadů. Patří sem například kompostéry, re-use centra, výstavba a modernizace sběrných dvorů, zařízení pro zpracování čistírenských odpadních kalů a také předcházení odpadům z jednorázového nádobí nebo jednorázových obalů. Jednotlivá opatření je možné mezi sebou kombinovat.
Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře Ukončení příjmu žádostí: 31. 5. 2023 Alokace: 500 000 000 Kč	8. výzva se zaměřuje na zvýšení energetické účinnosti v gastro provozech a prádelnách v sektorech zdravotnictví, ve školství a v sociálních službách. Určena je pro Středočeský kraj, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, Jihomoravský kraj a Kraj Vysočina. Je určena pro široké spektrum žadatelů od obcí přes veřejnoprávní instituce po školy.
Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře Ukončení příjmu žádostí: 31. 5. 2023 Alokace: 500 000 000 Kč	9. výzva se zaměřuje na zvýšení energetické účinnosti v gastro provozech a prádelnách v sektorech zdravotnictví, ve školství a v sociálních službách. Určena je pro Ústecký kraj, Karlovarský kraj, Pardubický kraj, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Moravskoslezský kraj, Olomoucký kraj a Zlínský kraj. Je určena pro široké spektrum žadatelů od obcí přes veřejnoprávní instituce po školy.
Obnovitelné zdroje energie ve veřejných budovách Ukončení příjmu žádostí: 31. 5. 2023 Alokace: 825 000 000 Kč	11. výzva směřuje ke zvýšení využití obnovitelných zdrojů energie jak ve veřejných budovách, tak v konečné spotřebě energie ve veřejné infrastruktuře. Výzva podporuje velké množství technických řešení a různorodá řešená zařízení. O peníze mohou žádat kraje, obce, státní podniky, školy a další subjekty.
Stacionární zdroje znečišťování ovzduší Ukončení příjmu žádostí: 31. 7. 2023 Alokace: 2 360 000 000 Kč	12. výzva se týká projektů náhrady nebo rekonstrukce stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší za účelem snížení emisí z těchto zdrojů. Podpora je určena i projektům zaměřeným na realizaci dodatečných technologií a změnu technologických postupů.
Systémy pro posuzování znečištění ovzduší Ukončení příjmu žádostí: 31. 7. 2023 Alokace: 150 000 000 Kč	13. výzva se zaměřuje na aktivity spojené s pořízením či modernizací systémů pro posuzování a vyhodnocení úrovně znečištění ovzduší, a to včetně systémů určených k archivaci a zpracování údajů o zdrojích znečišťování ovzduší. Příjemci jsou obce, kraje, školy, obchodní společnosti a další subjekty.
Třídění a dotřídování odpadů Ukončení příjmu žádostí: 30. 12. 2022 Alokace: 500 000 000 Kč	14. výzva se týká zařízení, která řeší separaci ostatních odpadů či energetické využití odpadů nebo se zabývají sběrem a nakládáním s nebezpečnými odpady. Do podporovaných opatření patří třídící a dotřídovací systémy, výstavba a modernizace zařízení pro energetické využití odpadů a budování a modernizace zařízení pro sběr a nakládání s nebezpečnými odpady.
Sanace lokalit s ekologickou zátěží Ukončení příjmu žádostí: 18. 1. 2023 Alokace: 1 200 000 000 Kč	15. výzva podporuje projekty, které řeší odstranění kontaminace z různých složek životního prostředí: z podzemních či povrchových vod, sedimentů, horninového prostředí či půdního vzduchu. Žádat mohou subjekty od obcí až po fyzické osoby.

Rekultivace starých skládek Ukončení příjmu žádostí: 18. 11. 2023 Alokace: 300 000 000 Kč	16. výzva se vztahuje k lokalitám starých skládek, které byly využívány ještě před platností legislativy o odpadech. Cílem je odstranění rizik kontaminace ohrožujících lidské zdraví, vodní zdroje nebo ekosystémy a rekultivace starých skládek.
Environmentální centra se zaměřením na změnu klimatu Ukončení příjmu žádostí: 31. 1. 2023 Alokace: 300 000 000 Kč	18. výzva cílí na komplexní projekty modernizace vzdělávacích environmentálních center. Typovým projektem je úprava či změna zázemí centra environmentálního vzdělávání, při níž dojde ke snížení konečné spotřeby energie, k instalaci obnovitelných zdrojů či k realizaci adaptačních opatření na změnu klimatu. Podstatné je přitom to, aby provedená opatření našla své využití v rámci nabídky vzdělávacích programů daného ekocentra.
Srážkové vody a opatření proti povodním Ukončení příjmu žádostí: 31. 10. 2023 Alokace: 2 500 000 000 Kč	19. výzva se zaměřuje na projekty realizace přírodě blízkých protipovodňových opatření a na podporu budování vsakovacích a retenčních zařízení včetně podpory dalších opatření, která přispívají k efektivnímu nakládání se srážkovými vodami.
Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny Zahájení příjmu žádostí: 31. 10. 2022 Ukončení příjmu žádostí: 28. 2. 2023 Alokace: 600 000 000 Kč	27. výzva podporuje monitoring ekosystémů, stanovišť a druhů, sběr podkladů, zpracování koncepčních dokumentů pro péči o chráněná území, zajištění územní ochrany chráněných území. Oprávněnými žadateli jsou resortní organizace ochrany přírody ministerstva životního prostředí.
Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny Zahájení příjmu žádostí: 31. 10. 2022 Ukončení příjmu žádostí: 30. 6. 2023 Alokace: 370 000 000 Kč	28. výzva poskytuje peníze na péči o přírodní stanoviště a druhy, opatření na podporu ohrožených druhů, péči o chráněná území, omezení šíření invazních nepůvodních a expanzivních druhů, návštěvnickou infrastrukturu sloužící k usměrnění návštěvníků v chráněných územích a zvýšení povědomí o problematice ochrany přírody. Žadateli mohou být různé subjekty vyjma resortních organizací ochrany přírody MŽP.
Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny Zahájení příjmu žádostí: 31. 10. 2022 Ukončení příjmu žádostí: 30. 6. 2023 Alokace: 600 000 000 Kč	29. výzva se zaměřuje na péči o chráněná území, návštěvnickou infrastrukturu sloužící k usměrnění návštěvníků v chráněných územích a zvýšení povědomí o problematice ochrany přírody. Žadateli jsou resortní organizace ochrany přírody ministerstva životního prostředí.
Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny Zahájení příjmu žádostí: 31. 10. 2022 Ukončení příjmu žádostí: 30. 6. 2023 Alokace: 40 000 000 Kč	30. výzva podporuje monitoring ekosystémů, stanovišť a druhů, sběr podkladů, zpracování koncepčních dokumentů pro péči o chráněná území, zajištění územní ochrany chráněných území. Oprávněnými žadateli jsou kraje.
Zprůchodnění migračních překážek pro živočichy Zahájení příjmu žádostí: 31. 10. 2022 Ukončení příjmu žádostí: 30. 6. 2023 Alokace: 290 000 000 Kč	30. výzva umožní udělat taková opatření, která zprůchodní migrační cesty pro živočichy a omezí jejich úmrtnost. Například sem patří rybí přechody a opatření podporující poproudovou migraci, zprůchodnění migračních bariér pro vybrané druhy živočichů (např. obojživelníci, chráněné druhy plazů, vydra247, bobr, sysel, netopýři), a to zejména na významných tahových cestách, a další opatření. Žadateli mohou být subjekty od obcí po fyzické osoby.

AKTUÁLNÍ VÝZVY

NÁRODNÍHO PROGRAMU ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Obnova infrastruktury po požáru Ukončení příjmu žádostí: 31. 10. 2022, nejpozději však do vyčerpání alokace Alokace: 100 000 000 Kč	Tato mimořádná výzva je určena pro zlepšení životního prostředí na území zasaženém požárem ve dnech 24. 7. – 12. 8. 2022. Bude podpořena obnova poškozených nebo zničených prvků a související infrastruktura. Dotace bude žadatelům vyplácena zálohově. Žádat mohou obce, jejichž katastrální území zasahuje do území NP České Švýcarsko, Správa NP České Švýcarsko, Ústecký kraj (obnova krajské komunikace).
Ekologické výukové programy Ukončení příjmu žádostí: 31. 10. 2022, nejpozději však do vyčerpání alokace Alokace: 33 000 000 Kč	Výzva č. 7/2022 umožňuje získat peníze na denní i pobytové ekologické výukové programy pro děti a mládež a také na programy pro učitele všech stupňů škol, budoucí učitele (tzn. zejména studenty pedagogických oborů) a lektory vzdělávacích organizací. Oprávněnými žadateli mohou být všechny právnické osoby, které splní předepsané podmínky programu a výzvy s výjimkou obchodních korporací, politických stran a hnutí a organizačních složek státu.
Výuka o změně klimatu Ukončení příjmu žádostí: 31. 10. 2022 Alokace: 46 500 000 Kč	Výzva č. 6/2022 se zaměřuje na ekologické výukové programy o změně klimatu. Předmětem podpory je zajištění realizace denních i pobytových ekologických výukových programů pro děti a mládež se zaměřením na oblast změny klimatu, pro účely této výzvy se jedná o žáky druhého stupně základních škol, středních škol, vyšších odborných škol, studenty vysokých škol a členy zájmových uskupení, např. Junák, v této věkové kategorii. Podpořeny budou i programy pro učitele či budoucí učitele, rovněž se zaměřením na oblast změny klimatu. Výzva je vyhlášena v rámci Národního plánu obnovy.
Elektromobilita Ukončení příjmu žádostí: 15. 12. 2023 Alokace: 600 000 000 Kč	Výzva č. 3/2022 podporuje nákup nových vozidel do nabytí vlastnictví žadatele, v případě příspěvkových organizací do nabytí správy nebo příslušnosti hospodaření, či pronájem vozidla formou finančního leasingu. Podporovány jsou elektromobily a automobily s vodíkovým pohonem. Dále je podpora určena na pořízení tzv. chytrých nevěřejných dobíjecích stanic pro elektricky poháněná vozidla (podporováno pouze s nákupem vozidla). Výzva je vyhlášena v rámci Národního plánu obnovy.
Ochrana ozonové vrstvy Ukončení příjmu žádostí: 31. 10. 2022, nejpozději však do vyčerpání alokace Alokace: 20 000 000 Kč	Výzva č. 2/2022 podporuje projekty, které pomáhají chránit ozonovou vrstvu Země. Cílem je snížení emisí a vypouštění látek poškozujících ozonovou vrstvu Země a fluorovaných skleníkových plynů do ovzduší. Výzva podporuje sběr a recyklaci skleníkových plynů. Přispěje také na jejich likvidaci i na vybavení školicích center pracovníků s alternativními látkami. Oproti dřívějším výzvám se již netýká jen regulovaných látek, jako jsou freony či halony, ale zaměřuje se i na fluorované skleníkové plyny, které významně přispívají ke globálnímu oteplování.
Zelená stuha Ukončení příjmu žádostí: 1. 4. 2025 Alokace: 21 000 000 Kč	Výzva č. 1/2022 je určena pro obce oceněné titulem „Zelená stuha“ a „Zelená stuha ČR“. Ty mohou požádat o dotaci na zeleň, obnovu a budování cest, rekonstrukce drobných stavebních objektů a další projekty jako například revitalizace vodních toků a ploch či environmentální vzdělávání. Maximální výše podpory na jeden projekt je až 100 % z celkových způsobilých výdajů.
Emise ze stacionárních zdrojů Ukončení příjmu žádostí: 15. 1. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace Alokace: 30 000 000 Kč	Výzva č. 14/2021 přispěje ke snížení emisí těžkých kovů a pachových látek ze stacionárních zdrojů průmyslových a dalších provozů. Cílem podpory je omezit negativní dopady na kvalitu ovzduší a lidské zdraví a míru obtěžování obyvatelstva zápachem. Za peníze z dotace je možné pořídit technologie vedoucí ke snížení emisí vybraných těžkých kovů – olova, arsenu, kadmia, niklu a rtuti – a technologie vedoucí ke snížení emisí pachových látek.
Černé skládky Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2022, nejpozději však do vyčerpání alokace Alokace: 50 000 000 Kč	Výzva č. 11/2021 nabízí radnicím prostředky na financování odvozu a úklidu nezákonně soustředěného odpadu a jeho likvidací. Z veřejných prostranství včetně lesních porostů tak mohou zmizet hromady odpadků, starého oblečení, nábytku či pneumatik. Použit je obce naopak nemohou na nelegální skládky tvořené stavebním a demoličním odpadem nebo kontaminovanou zemínou. Dotace obcím uhradí až 80 % celkových výdajů, minimálně 50 tisíc, maximálně pak půl milionu na jeden projekt.

Zdroje vody Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace Alokace: 450 000 000 korun	Výzva č. 9/2021 pokračuje v podpoře realizace nových nebo regenerace/intenzifikace stávajících zdrojů vody pro zásobování obyvatelstva pitnou vodou. Dotaci je možné získat i na realizaci nových nebo zkapacitnění stávajících přívaděčů pitné vody, včetně instalace nezbytné technologie a napojení na stávající vodovod, či na vytvoření nového veřejně přístupného odběrného místa pitné vody tam, kde není vodovod realizován. Žadatelé mohou být obce, dobrovolné svazky obcí, obchodní společnosti či zájmová sdružení právnických osob ovládaná z více než 50 % obcemi a městy nebo jinými veřejnoprávními subjekty.
Výkup pozemků ve zvláště chráněných územích Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace Alokace: 95 500 000 korun	Výzva č. 8/2021 navazuje na předchozí podobné výzvy a umožňuje zlepšení podmínek pro praktickou péči o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma a podporu biodiverzity v nich. Státní vlastnictví pozemků umožní správám národních parků a Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR realizaci vhodného managementu dle schválených plánů péče nebo zásad péče. Oprávněnými žadateli jsou správy národních parků a Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.
Domovní čistírny odpadních vod Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace Alokace: 300 000 000 korun	Výzva č. 7/2021 je zaměřena na podporu realizace soustav individuálních čistíren odpadních vod v podobě DČOV do kapacity 50 ekvivalentních obyvatel pro budovy využívané k trvalému rodinnému bydlení (zejména rodinné a bytové domy) a pro budovy ve vlastnictví dané obce v oblastech, kde není z technického či ekonomického hlediska možné připojit nemovitosti ke stokové síti zakončené ČOV.
Výsadba stromů – grantové schéma Ukončení příjmu žádostí: 30. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace Alokace: 30 000 000 Kč	Výzva č. 5/2021 je zaměřena na podporu výsadby stromů prostřednictvím grantů erudovaným nestátním neziskovým organizacím a místním akčním skupinám. Cílem je podpořit co největší počet výsadeb stromů v terénu paralelně s realizací projektů podpořených v rámci výzvy č. 4/2021, urychlení administrace a znásobení zdrojů financování prostřednictvím zapojení soukromých prostředků. Žádat mohou nestátní neziskové organizace s prokazatelnou zkušeností s poskytováním podpory na výsadbu stromů a místní akční skupiny (MAS).
Územní studie krajiny Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace Alokace: 35 000 000 Kč	Výzva č. 14/2016 nabízí obcím kofinancování ve výši 10 procent na projekty územních studií krajiny podpořených z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) v gesci Ministerstva pro místní rozvoj. Podmínkou získání dotace je vydané rozhodnutí o poskytnutí finanční podpory v IROPu, konkrétně v prioritní ose 3 operačního programu, určené na územní studie krajiny. O dotaci mohou žádat obce s rozšířenou působností.

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Spolufinancováno
Evropskou unií

Operační program Životní prostředí 2021–2027

Jsou příspěvkové organizace krajů, měst a obcí (PO ÚSC) způsobilými žadateli?

Ano, tyto subjekty jsou způsobilými žadateli v případě, že to umožňují Pravidla pro žadatele a výzva. Těmto subjektům bude platba zaslána prostřednictvím jejich zřizovatele na jeho bankovní účet. Bankovní účet zřizovatele dodává Fondu příjemce podpory a tento bankovní účet bude uveden v právním aktu. Z důvodu platby prostřednictvím třetího subjektu nejsou PO ÚSC způsobilé pro kombinované platby.

Je možné registrovat žádost o podporu s chybějícími dokumenty s tím, že budou doplněny na základě výzvy ve stanoveném termínu pro doplnění?

Všechny dokumenty předkládané k žádosti musí být vydány příslušným subjektem, případně nabytí právní moci nejpozději ke dni podání žádosti (její registrace v MS2021+), přičemž datum vydání dokumentu / nabytí právní moci musí být prokazatelné. Předkladatelé žádostí s chybějícími dokumenty budou vyzváni k jejich doplnění a v případě nesplnění stanoveného termínu vydání / nabytí právní moci budou tyto žádosti z administrace vyřazeny.

Jak postupovat v případě, že na projektovou dokumentaci projektu OPŽP byla již čerpána jiná dotace a nyní v rámci předloženého projektu v OPŽP jsou náklady na projektovou přípravu částečně hrazeny v rámci paušálu na nepřímé náklady, aby to nebylo posouzeno jako dvojitě financování?

Pokud jsou nepřímé výdaje financovány i z jiných veřejných zdrojů než z OPŽP

(např. z prostředků SFŽP ČR v rámci výzev NP ŽP 3/2020 – Projektová příprava – VH projekty a 6/2020 – Projektová příprava – sucho a povodně nebo krajských či místních dotačních prostředků), nesmí docházet ke dvojímu financování a je nutné tyto další veřejné zdroje na úhradu vzniklých výdajů (nákladů) zaúčtovat vždy odděleně od projektů z OPŽP s přijatými úhradami nepřímých výdajů. V rámci paušální sazby zůstávají přijaté finanční prostředky paušálu nad rámec skutečných výdajů plně k dispozici příjemci a jejich využití příjemcem nebude nutné dokladovat v rámci administrace dotace.

V kumulativním rozpočtu projektu se nepřímé náklady automaticky zařazují do neinvestičních nákladů, u stavebních projektů jsme nic nikdy nezařazovali do neinvestičních nákladů. Náklady na projektovou přípravu, administraci a TDI atd., které teď jsou pokryty paušálem na nepřímé náklady, byly vždy zařazeny do investičních nákladů. Nejde tedy o chybné zařazení nepřímých nákladů ve výši paušálu do neinvestičních nákladů, popř. je možné to upravit?

Projektová příprava spadá v novém období do nepřímých výdajů, které jsou poskytovány paušálem v rámci zjednodušených metod vykazování. Podstatou tzv. zjednodušených metod financování je to, že příjemci podpory nejsou povinni výdaje, které spadají pod režim zjednodušeného vykazování výdajů, jednoznačně přiřazovat ke konkrétnímu projektu a prokazovat je účetními doklady. Z toho důvodu není možné ani jednoznačně zjistit, zda

jsou prostředky určeny na investiční, či neinvestiční výdaj projektu, a prostředky paušálu jsou proto jednotně vedeny jako neinvestiční. Uvědomujeme si, že zejména pro příjemce účtující dle vyhlášky o rozpočtové skladbě může být problém částku paušálu přiřadit k investičním výdajům, a tato problematika byla diskutována napříč operačními programy i se zástupci Ministerstva financí a Finanční správy. Výsledkem dohody byla informace, že finanční prostředky paušálu přijaté nad rámec skutečných výdajů, případně takové, které není možné k reálnému výdaji v účetnictví přiřadit, zůstávají příjemci pro jeho využití, které nebude nadále předmětem kontroly.

Co jsou půjčky pro projekty OPŽP 2021+ a na které projekty se vztahují?

Možnosti čerpání doplňkových půjček, příp. dotace z Národního programu Životní prostředí, mohou využít obce s počtem obyvatel do dvou tisíc, a to za účelem dofinancování svých vodohospodářských projektů, které patří pod specifický cíl 1.4. O podporu je možné žádat i v rámci opatření 1.3.9 – Investice do modernizace vzdělávacích environmentálních center zaměřených na změnu klimatu. Půjčku nebo dotaci lze čerpat až do výše celkových způsobilých výdajů. Příjem žádostí běží až do 31. května 2023.

Kde je možné najít harmonogram výzev OPŽP 2021–2027?

Průběžně aktualizovaný harmonogram výzev je k dispozici na webu www.opzp.cz v sekci Dokumenty.

Předpokládají se v OPŽP výzvy spíše soutěžní, nebo průběžné?

Výzvy se předpokládají spíše nesoutěžní průběžné. U opatření, kde očekáváme výrazný převis „poptávky nad nabídkou“, budou vyhlašovány kolové soutěžní výzvy.

Co je cílem programu?

Operační program Životní prostředí bude i v období 2021–2027, podobně jako v předchozích letech, základním zdrojem podpory pro financování projektů v oblasti ochrany životního prostředí. Cílem OPŽP21+ je ochrana a zajištění kvalitního prostředí pro život obyvatel, přechod k oběhovému hospodářství a podpora efektivního využívání zdrojů, omezení negativních dopadů lidské činnosti na životní prostředí a klima, zmírňování dopadů změny klimatu a příspěvek k řešení problémů životního prostředí a klimatu na evropské a globální úrovni. Jde o ochranu a péči o přírodu a krajinu, zlepšení kvality ovzduší, ochranu a zlepšení stavu vody a vodního hospodářství, řešení sucha, povodňovou prevenci a opatření proti sesuvům půdy, sanace míst s ekologickou zátěží, zavedení principů oběhového hospodářství a účinného využívání zdrojů, zvýšení energetické účinnosti a podporu energetických úspor, efektivní a šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie a modernizaci vzdělávacích environmentálních center zaměřených na změnu klimatu.

V čem se programové období OPŽP 2021–2027 liší od období předchozího? Co jsou hlavní novinky?

Nové dotační období se opět zaměří na podporu energetických úspor, vodohospodářské infrastruktury, prevence a přizpůsobení se suchu a povodním, kvality ovzduší, nakládání s odpady či na podporu ochrany přírody.

Témata oblastí podpory jsou nastavena obdobně, liší se především ve struktuře a nastavení podporovaných aktivit. Jedná se např. o zařazení podpory na vybudování soustavy domovních ČOV do tradiční oblasti budování vodovodů a kanalizací, o návrat podpory environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty s důrazem na zvyšování povědomí o změně klimatu nebo o podporu prevence vzniku dalších typů odpadů, jako jsou potravinové odpady, textil nebo odpady ze zdravotnictví apod.

Důležitou změnou je usnadnění realizace komplexnějších projektů, a to spojením více podporovaných aktivit do jedné žádosti o podporu. Je vhodné, aby realizované projekty byly postaveny na komplexním přístupu, kdy sledují více cílů najednou a neřeší izolovaně jednotlivosti. Znamená to především důraz na komplexní rekonstrukci veřejných budov, která řeší nejen snížení energetické náročnosti, ale zároveň i využití obnovitelných zdrojů

energie, zvýšení kvality vnitřního prostředí či adaptaci budovy na změnu klimatu.

Významnou novinkou je uplatnění tzv. zjednodušených metod vykazování nákladů. Jedná se o metody vykazování, kdy se vypočítávají způsobitelné náklady podle předem stanovené metody na základě výstupů, výsledků nebo některých jiných nákladů. Tyto metody představují hlavní prvek zjednodušení OPŽP21+, jelikož jejich užití výrazně snižuje administrativní zátěž všech zapojených subjektů.

Zjednodušené metody vykazování výdajů jsou uplatněny pro financování projektové přípravy a administraci žádosti, koordinaci projektu v průběhu a po ukončení fyzické realizace, zajištění povinné publicity a vybraných opatření realizace.

Jakým způsobem je možné podat žádost o podporu?

Žádosti o podporu jsou přijímány na základě vyhlášených výzev pro předkládání žádostí, zveřejněných v části Nabídka dotací. Žádosti se podávají elektronicky, a to výhradně prostřednictvím internetového portálu IS KP21+, včetně všech požadovaných podkladů, tak jak to stanovuje text příslušné výzvy. Veškerá další administrace projektu probíhá rovněž v portálu IS KP21+.

Podání, resp. podpis žádosti o podporu probíhá výhradně formou kvalifikovaného elektronického podpisu. Do počítače nemusíte instalovat žádný program. Žádost o podporu vyplníte přímo v okně internetového prohlížeče.

Jak dlouho bude program fungovat?

Program je naplánován na evropské programové období 2021–2027. Způsobitelnost výdajů končí v roce 2029, kdy bude program finálně uzavřen. Jedná se o nástupnický program OPŽP 2014–2020.

Slyšel jsem, že by se v novém období OPŽP 2021–2027 mělo zjednodušit podání žádosti. Jakým způsobem to bude fungovat a jakých opatření se to bude týkat?

V oblasti ochrany a péče o přírodu a krajinu s sebou nové období Operačního programu Životní prostředí 2021–2027 přináší tzv. zjednodušené metody vykazování (dále „ZMV“) pro projekty do 200 tis. eur. Žádosti budou podpořeny jednorázovou částkou, která bude stanovena dle dokumentu „Náklady obvyklých opatření MŽP“ a na kterou bude mít žadatel nárok po splnění všech výstupů projektu (řádné ukončení realizace dle schválené dokumentace a dle podmínek poskytovatele dotace). Žadatelé budou moci dále využít paušální sazbu na tzv. nepřímé výdaje, které zahrnují např. náklady na zpracování projektu vč. podkladových analýz, studií atd., koordinaci projektu, technický dozor nebo zajištění publicity.

ZMV povedou k výraznému administrativnímu zjednodušení pro žadatele při podávání nových projektů do OPŽP, nebude

nutné předkládat podrobný rozpočet, účetní doklady nebo výběrové řízení ke kontrole. ZMV budou aplikovány na nejvyužívanější opatření, jako např. obnova a tvorba tůň, revitalizace říčních toků, výsadby v krajině a sídlech a řadu dalších.

Kolik prostředků je v programu k dispozici a jak jsou rozděleny mezi jednotlivé oblasti podpory?

Program nabídne celkovou podporu ve výši cca 61 miliard korun:

- opatření v oblasti energetické účinnosti a snižování emisí skleníkových plynů – 12,2 mld. korun;
- energie z obnovitelných zdrojů v souladu se směrnicí (EU) 2018/2001, včetně kritérií udržitelnosti stanovených v uvedené směrnici – 7,0 mld. korun;
- adaptace na změnu klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům – 10,2 mld. korun;
- přístup k vodě a udržitelné hospodaření s vodou – 14,1 mld. korun;
- přechod na oběhové hospodářství účinně využívající zdroje – 7,1 mld. korun;
- posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech, a snižování všech forem znečištění – 10,6 mld. korun.

Poznámka: Výše jednotlivých alokací jsou pouze orientační, částky platí pro kurz 26 Kč za 1 euro.

Jak vysokou dotaci mohu získat?

Výše podpory je nastavena individuálně k jednotlivým typům aktivit dle jejich priority. Mezi vysoce prioritní opatření jsou řazeny např. oblasti zaměřené na zvyšování energetické účinnosti, využívání obnovitelných zdrojů energie, předcházení vzniku odpadů a jeho recyklace či přírodě blízká adaptační opatření reagující na změnu klimatu.

Na jaké projekty mohu získat dotaci? Kdo je oprávněným žadatelem?

Podporované aktivity v rámci OPŽP 2021–2027 jsou shrnuty do šesti specifických cílů:

- Podpora opatření v oblasti energetické účinnosti
- Podpora energie z obnovitelných zdrojů
- Podpora přizpůsobení se změnám klimatu, prevence rizik a odolnosti vůči katastrofám
- Podpora udržitelného hospodaření s vodou
- Podpora přechodu k oběhovému hospodářství
- Posílení biologické rozmanitosti, zelené infrastruktury v městském prostředí a snížení znečištění

Podpora z Operačního programu Životní prostředí 2021–2027 je určena veřejnému sektoru, podnikatelům i domácnostem, a to v závislosti na jednotlivých oblastech podpory. ●

Foto: archiv SFŽP ČR

Celkové způsobilé výdaje
3 815 408 Kč
Dotace ze SFŽP ČR
3 000 000 Kč

Těmice: Posílení vodovodu

Předmětem projektu bylo přebudování stávajícího hydrogeologického průzkumného vrtu na vodní dílo a jeho napojení na vodárenskou soustavu obce. Dále byl instalován objekt k úpravě vody.

Podoblast podpory: 1.6.A – Průzkum, posílení a budování zdrojů pitné vody

Název projektu: Posílení vodovodu Těmice

Kraj: Vysočina

Okres: Pelhřimov

Příjemce podpory: obec Těmice

Ukončení projektu: říjen 2021

Foto: archiv SFŽP ČR

Celkové způsobilé výdaje
390 915 Kč
Dotace ze SFŽP ČR
332 278 Kč

Zábřeh: Přírodní zahrada školky

MŠ Zábřeh pořídila do své zahrady přístřešek z přírodního materiálu, pod kterým se nachází nové lavice a stoly. Do zbyvajících prostorů zahrady byly pořízeny didaktické prvky jako sluneční hodiny, pexeso, otočný totem a makety zvířat. Dále byla pořízena králíkárna a včelí úl.

Podoblast podpory: 6.1 – Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

Název projektu: EKOráj III. – zelená střecha

Kraj: Olomoucký

Okres: Šumperk

Příjemce podpory: Mateřská škola Zábřeh, Strejcova 132/2a

Ukončení projektu: říjen 2021

Foto: archiv SFŽP ČR

Celkové způsobilé výdaje
5 281 463 Kč
Dotace ze SFŽP ČR
4 489 243 Kč

Hartmanice: Oprava cyklostezek

V místní části obce Dobrá Voda došlo k rekonstrukci místní komunikace v úseku od záchytného parkoviště pro návštěvníky a turisty „Parkoviště u Dobré Vody“ po místní komunikaci až k rozcestníku „U Malého Babylonu“.

Podoblast podpory: 5.5.A – Podpora v oblasti infrastruktury a vybavenosti obcí

Název projektu: Oprava cyklostezek Hartmanice

Kraj: Plzeňský

Okres: Klatovy

Příjemce podpory: město Hartmanice

Ukončení projektu: září 2020

Celkové způsobilé výdaje
518 000 Kč
Dotace ze SFŽP ČR
440 300 Kč

Horní Maršov: Dovybavení infocentra

Dokončení další etapy interaktivní expozice infocentra DOTEK (Dům obnovy tradic, ekologie a kultury) přineslo výrobu a instalaci interaktivních prvků, jako jsou vstupenkovník (pro vlastní výzdobu vstupenek), kiničko a orchestrion (automat na místní produkty).

Podoblast podpory: 5.5.D – Podpora informačních center orientovaných na národní parky

Název projektu: Rozšíření vybavení infocentra

DOTEK pro prezentaci místního dědictví a místní produkce v KRNAP

Kraj: Královéhradecký

Okres: Trutnov

Příjemce podpory: Středisko ekologické výchovy SEVER Horní Maršov, o. p. s.

Ukončení projektu: prosinec 2021

Zakřany: Kanalizace a intenzifikace ČOV

Vybudování splaškové kanalizace na návsi obce a převedení splaškových vod pomocí čerpací stanice a výtlačku do stávající splaškové kanalizace, současně také intenzifikace ČOV. Dříve byly odpadní vody z domů na návsi vypouštěny do místního toku bez čištění.

Prioritní osa 1, specifický cíl 1.1 – Snížit množství vypouštěného znečištění do povrchových i podzemních vod z komunálních zdrojů a vnos znečišťujících látek do povrchových a podzemních vod

Název projektu: Odkanalizování návsi a intenzifikace ČOV v obci Zakřany

Kraj: Jihomoravský

Okres: Brno-venkov

Příjemce podpory: obec Zakřany

Ukončení projektu: 28. 2. 2021

Celkové způsobilé výdaje
14 138 887 Kč

Příspěvek EU
9 013 540 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Otaslavice: Poldr

V údolí nad obcí Otaslavice vznikl suchý poldr. Tvoří ho hutněná zemní hráze s bezpečnostním přepadem. Stavební objekt zahrnuje výstavbu zemní homogenní hráze, úpravu zátopového prostoru, dna a břehů, vybudování manipulačního objektu a odpadní potrubí do meliorační svodnice.

Prioritní osa 1, specifický cíl 1.3 – Zajistit povodňovou ochranu intravilánu

Název projektu: Poldr „Močelky“ Otaslavice

Kraj: Olomoucký

Okres: Prostějov

Příjemce podpory: obec Otaslavice

Ukončení projektu: 25. 6. 2018

Celkové způsobilé výdaje
6 624 590 Kč

Příspěvek EU
5 630 901 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Horská Kamenice: Ochrana stáda

Realizace preventivních opatření na ochranu stáda ovcí před napadením vlkem obecným v pastevní sezoně i během zimy. Žadatel hospodaří v oblasti Horské Kamenice u Železného Brodu, novým opatřením bylo pořízení psa, košáru a funkčního oplocení.

Prioritní osa 4, specifický cíl 4.2 – Posílit biodiverzitu

Název projektu: Zajištění ochrany stáda ovcí před útoky vlka obecného

Kraj: Liberecký

Okres: Jablonec nad Nisou

Příjemce podpory: Iveta Polejová

Ukončení projektu: 10. 6. 2020

Celkové způsobilé výdaje
239 000 Kč

Příspěvek EU
239 000 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Chlumín: Výměna kotle

V základní škole vyměnili zdroje tepla na vytápění a ohřev teplé vody, současně seřídili a regulovali otopnou soustavu. Instalován byl nový zdroj tepla.

Prioritní osa 5, specifický cíl 5.1 – Snížit energetickou náročnost veřejných budov a zvýšit využití obnovitelných zdrojů energie

Název projektu: Výměna zdroje tepla v ZŠ Chlumín

Kraj: Středočeský

Okres: Mělník

Příjemce podpory: obec Chlumín

Předpokládané ukončení projektu: 31. 12. 2022

Celkové způsobilé výdaje
1 219 977 Kč

Příspěvek EU
731 986 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

BYLI JSME...

Mezinárodní stavební veletrh FOR ARCH má za sebou 33. ročník a Státní fond životního prostředí ČR na něm ani letos nechyběl. Děkujeme všem, kteří si našli cestu k našemu poradenskému stánku. Věříme, že jsme vám odpověděli na otázky, jak s naší pomocí čelit stoupajícím cenám energií i jak adaptovat své obydlí na změnu klimatu. Představili jsme úsporná opatření z Nové zelené úsporám a poradili s aktuálně nejvíce žádanou podporou fotovoltaických elektráren a tepelných čerpadel i informace i o dotacích z OP Životní prostředí.

ZAPIŠTE SI DO DIÁŘE

KONFERENCE

Konference na téma udržitelnosti českého byznysu představí energetická řešení pro samosprávy i investory 25. 10. 2022, 9:15–18:00 hod.

Spojka Karlín, Pernerova 697/35, 186 00 Praha 8

Podpora Státního fondu životního prostředí ČR pomáhá českému byznysu a samosprávám být odolnější vůči současné energetické krizi.

SEMINÁŘE

Finanční udržitelnost u vodohospodářských projektů 8. listopadu 2022 / Praha / Hotel Iris Eden, Vladivostocká 2, Praha; 15. listopadu 2022 / Brno / Hotel Barceló Brno Palace, Šilingrovo náměstí 2, Brno; 23. listopadu 2022 / Praha / Hotel Iris Eden, Vladivostocká 2, Praha

Seminář je určen příjemcům dotací, zejména zástupcům měst a obcí, zpracovatelům jejich projektů a odpovědným osobám za provozování vodovodů a kanalizací vodohospodářských projektů podpořených v rámci Operačního programu Životní prostředí (případně z Národního programu Životní prostředí).

Zaměstnanci SFŽP ČR vyběhali v Teribearu peníze pro děti

Tým pracovníků Státního fondu životního prostředí ČR vybojoval vynikající třinácté místo na dobročinném běhu Teribear v Praze. Třicetiletému družstvu se společnými silami podařilo zdolat 1 309 kilometrů a nadaci Terezy Maxové vyběhat 32 728 korun. Všem účastníkům patří velký dík za úžasný výkon a reprezentaci a všichni se těší na příští ročník.

Do charitativního happeningu se zapojilo celkem 11 644 lidí, kteří společně zdolali 149 056 kilometrů. Partneri akce proměnili kilometry na 3 724 305 korun, které pomohou opuštěným dětem. Jako poděkování všem účastníkům a dárek k 25. narozeninám nadace se partneri v závěru happeningu rozhodli dorovnat částku pomoci na finálních 5 000 000 korun.

Zaměstnanci se běhu účastní pravidelně. Všem děkujeme!

Odebírejte **Prioritu** v elektronické podobě!

Spotřebujeme **méně** papíru, nafty a energií

Dostanete ji **hned** v den vydání

Přistane vám **do e-mailu**

priorita.cz

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti
Operační program Životní prostředí

Spolufinancováno
Evropskou unií

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Priorita | měsíčník Státního fondu životního prostředí ČR | vydává Státní fond životního prostředí ČR, rezortní organizace Ministerstva životního prostředí | ročník 15 | číslo 10 | ŘÍJEN 2022 | časopis je distribuován bezplatně, pouze na území ČR | **adresa redakce:** Olbrachtova 2006/9, 140 00 Praha 4 | **kontakt na redakci:** priorita@sfzp.cz | **objednávky:** www.sfpz.cz, www.opzp.cz | **redakce:** šéfredaktor: Jan Rödling; redaktorka: Barbora Scheinherrová; grafická úprava: Eva Štanglová | **fotografie na titulní straně:** archiv SFŽP ČR | **číslo registrace:** MK ČR E 18178 | Tento časopis je tištěn dle ekologických standardů. | Texty z časopisu Priorita je možné přetiskovat za předpokladu uvedení autora a zdroje.

Prosíme o správné vytrídění recyklovatelného obalu i časopisu.